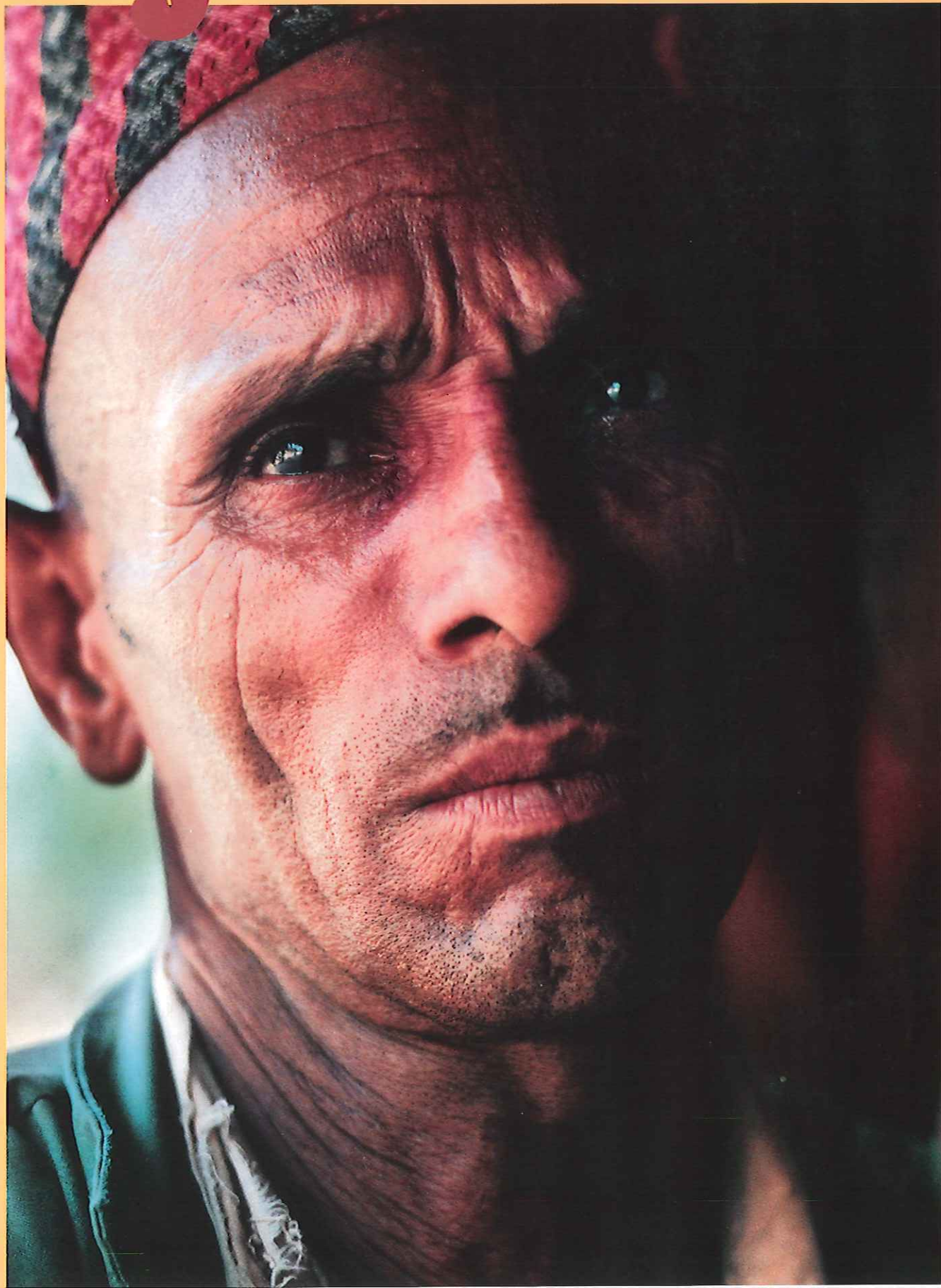
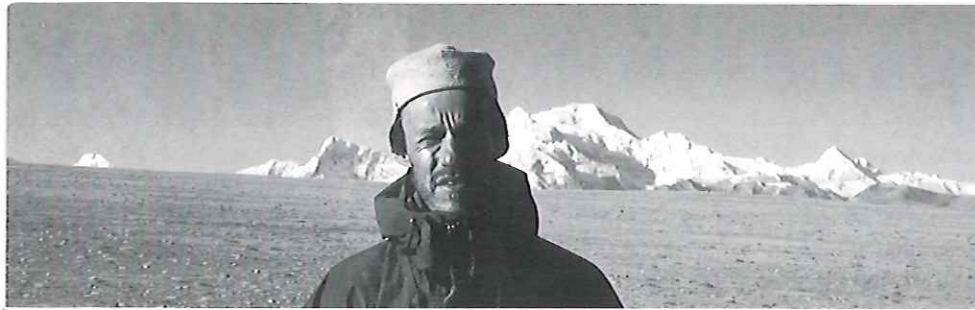

Nr 3 • 1996 • årgång 20 • 40 kr

sydasien

Sydasiens vid brytpunkten

Det har varit en politiskt händelserik sommar och höst i Sydasiens.

Valet i Indien, de afghanska talibanernas intagande av Kabul och de lankesiska regeringsstyrkornas utdrivande av tamilska LTTE ur Kilinochchi är några av de mest iögonfallande händelserna. Regionen står nu vid en viktig brytpunkt. Valet i Indien innebar framgångar för regionala politiska partier. Är det ett stärkande eller ett försvagande av federalismen? Efter delstatsvalen nyligen har Kashmir sin första regering på sex år. Kommer den att kunna åstadkomma ett slut på konflikterna eller kommer vi att få se en ny upptrappning av våldet? Kommer talibanernas övertagande av regeringsmakten att leda till fred eller ett förvärrat krig med rysk inblandning? Innebär slutet på frontkriget i Sri Lanka stabilitet eller en återgång till gerillakrigföring? Det handlar om ödesfrågor.

Årets tredje nummer av Sydasiens har två stora block. Det ena består av intervjuer med några av deltagarna i den fjortonde europeiska konferensen för moderna sydasiestudier som hölls i Köpenhamn i augusti. Det andra består av en rapport från ett bhutanesiskt flyktingläger i Nepal. Numret har flera kommentarer och analyser av valet. Eftersom den oförtröttliga sydasiemedarbetaren Staffan Lindberg för närvarande arbetar i Indien kan vi bl a presentera en rapport om delstatsvalet i Uttar Pradesh direkt från vår utsände korrespondent i New Delhi. I en insatt analys undrar statsvetaren Sten Widmalm om centralregeringen klarar en "punjabare" i Kashmir. Det kan kanske kännas långrandigt med så mycket politisk analys men jag rekommenderar läsaren att hålla ut. Årets val innebär en ny fas i Indiens moderna politiska historia.

Det är med blandade känslor jag ser på den händelserika hösten. Å ena sidan blir tidningens innehåll angelägnare när det händer mycket men å andra sidan är händelserna ofta nedslående. På det senaste redaktionsmötet påpekade någon dessutom hur trendkänsligt innehållet i tidskriften Sydasiens blivit. I detta nummer har vi t ex texter om både transsexualitet, pedofili och massmord. Men det är kanske inte så konstigt att tidens tecken sätter sin prägel även på det material som sänds in till redaktionen. Det är snarare än tillgång. Jag hoppas läsarna instämmer!

Jan Magnusson

Omslagsbild: En äldre man ur den lhotsampaminoritet som tvingats fly från Buthan till Nepal. Foto: Magnus Neideman.

SYDASIEN

BOX1142

221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 B,

223 61 Lund (Eklund)

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: lars eklund@mbox2.swipnet.se

Internet: <http://sunsite.kth.se/DDS/tv/lund/sydas-pres.html>

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Teknisk redaktör: Lars Eklund

Tryck: I-Tryck Grafiska Huset, Luleå 1996

Register: Progek, Göteborg, 031-24 34 40

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl 4 nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 160 kr.

Prenumeration för institutioner och bibliotek

200 kr. Övriga Norden (B-post) 220 kr, övriga

Europa (B-post) 240 kr, utom-Europa

(A-post) 290 kr.

Lösnummerpris: 40 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Huvudredaktör: Jan Magnusson

Redaktion för detta nummer: Göran Djurfeldt,

Göran Frankel, Staffan Lindberg, Stig Toft

Madsen, Pernille Gooch.

Layout: Leonardo Souza

Nästa nummer utkommer i december. Artiklar och debattinlägg välkomnas till adress ovan.

Manusstopp: 10 november 1996

Kontaktperson för lokal redaktionskommitté:

Stockholm: Åsa Hole, Månskensvägen 22,

163 54 Spånga, 08-760 05 30.

Göteborg: Thomas Bibin, Sjömansgatan 7,

413 15 Göteborg, 031-775 02 01

Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3,

232 52 Åkarp, 040-46 08 95.

Köpenhamn: Stig Toft-Madsen, Strandgade 92,

DK-1401 København K, (00945) 31 54 56 11.

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

INNEHÅLL

Hijeras – det tredje könet 3

Sydasienskonferensen
i Köpenhamn 5

Drömmen om ett
grönskande Indien 6

Kongresspartiets
storhetstid slut? 8

Världens största arbetsplats
för antropologer 9

Indien sänker
provstoppsavtalet? 10

Överraskningar i
indiska valet 12

Bönderna räddar
demokratin? 13

Desinformation om
barnarbete? 12

De glömda flyktingarna 17

I väntan på framtiden 18

Vägen tillbaka efter tortyren .. 20

Färgsprakande Re:orient 22

En socialpolitisk sandlåda 23

Pedofilresor till Goa 24

Vågspel i Kashmir 25

Det mångfacetterade
medvetandet 28

Öga för öga, tand för tand 30

De är inte män och inte kvinnor. De är ett mellankön. De är män minus manlighet, kvinnor som inte blöder. För att bli detta tredje kön måste de skära av sig könsorganen, penis och testiklar, bli pånyttfödda som hijeras. Genom denna religiösa stympning anses hijeras få övernaturliga krafter att välsigna eller förbanna från den indiska gudinnan Mata.

– Vi har kvinnliga känslor inom oss. Vi ser på män som kvinnor. Vi har samma känslor så vi kallar oss för kvinnor, säger Radjani.

Hijeras – det tredje könet varken man eller kvinna

Ljudet från trummor, fotbjällror och handklapp talar om att hijeras har kommit till festen för den nyfödde sonen. In träder en grupp människor med manliga drag, men klädda i färggranna saris, skinande smycken, långt svallande hår och vulgär sminkning. Till en våldsam rytm från trummor börjar de dansa och klappa händerna på sitt karaktäristiska sätt, med öppna handflator. De gör obscena gester och sexuella parodier på feminina beteenden som får de kvinnliga gästerna att fnittra generat.

Ledaren för den lilla gruppen på fem hijeras, Radjani, går fram till det nyfödda gossebarnet, lyfter upp det och undersöker barnets genitalier.

– Vi tar söner i famnen och välsignar barnets och familjens framtid, säger Radjani.

Det finns en uppfattning i Indien att hijeras har rätt att ta med sig barn som är födda hermafroditer. Den amerikanska socialantropologen Serena Nanda har i sina studier, som presenterats i boken "Neither Man nor Woman", visat att så inte är fallet. De som söker sig till hijeras gör det frivilligt. Det är impotensen, att det

manliga organet inte fungerar som det skall som gör att unga män beslutar sig för att bli en hijera.

Radnesh vill bli Sandha

Radnesh är 19 år. Han har ännu inte beslutat sig för att bli en hijera på heltid. Han bor fortfarande kvar hos föräldrarna, har kortklippt hår och använder byxor. Han har dock kontakt med hijeras som börjat lära honom danser och sånger han skall använda då han bestämmer sig för att helt bryta med sitt gamla liv.

– Jag har alltid känt mig annorlunda. Jag lekte hellre med flickor, ville hellre klä mig som en flicka. När jag blev äldre upptäckte jag att jag inte fick någon erektion. Pojkarna började reta mig, vilket gjorde att jag kände mig ännu mera annorlunda, säger Radnesh som även använder det kvinnliga namnet Sandha han fått av sin guru.

Hans föräldrar var först tveksamma till att han sökte upp hijeras. Men de har nu accepterat att han inte är som andra pojkar. Radnesh sökte sig frivilligt till hijeras och de närmade sig honom för de såg att han var annorlunda, han var som dom.

Att bli hijera innebär att man stigmati-

seras av samhället. Men samtidigt ger det trygghet, de får en mening med livet, binds samman i en social grupp och slipper isolering.

– Jag känner mig hemma hos hijeras. Jag har hittat de jag vill leva med, för de är som jag. De känner sig mera som kvinnor, säger Radesh/Sandha.

Hijeras bringar fruktsamhet

Hijeras lever på att uppträda vid fester för manliga arvingar. Söner är viktiga i det indiska samhället. Hijeras brukar också söka upp bröllopspar några dagar efter vigseln och välsigna dem och önska dem många barn, framför allt söner som kan ge dem mera jobb i framtiden.

Bruden hålls borta från hijeras då de kommer till bröllopfester. Föräldrarna är rädda att hijeras, som är impotenta män, skall smitta kvinnan med sin ofruktbarhet och göra henne steril. Brudgummen kan dock utan problem titta på deras uppträdande utan att hotas av impotens.

Det låter som en motsägelse att impotenta män, vissa av dem med stympade organ, som klär sig i kvinnokläder skulle kunna lyckönska fruktbarhet till nygifta

par. Men hijeras är inga vanliga oförmögna män. De har kontakt med den heliga modergudinnan Bahucha Mata, den speciella guden för transvestiter, transsexuella och hijeras.

– Vi är oskulder. Det är en ren relation mellan oss och guden. Vi är hela, säger hijeran Chandrakala.

Det är kontakten med denna gudinna som gör att de kan förvandla impotens till en kraft att lyckönska avling. Endast hijeras – de som varken är män eller kvinnor – har denna potens att deras ord kan välsigna eller förbanna.

– Vi har kraften därför att vi har kontakt med gudinnan Mata. Därför ger föräldrarna sina barn till oss att välsigna, säger Radjani.

En karikatyr av feminitet

Indierna är ambivalenta i sin inställning till hijeras och behandlar dem med en blandning av hån och fruktan. Hijeras anses kunna sätta det onda ögat på folk och önska dem sterilitet och olycka. Hijeras är ökända för att förödmjuka de som inte är villiga att betala för deras tjänster eller ge dem gåvor.

– Om någon retar oss, ser ner på oss, förbannar vi dem. Vi lyfter på våra saris och visar våra genitalier och krossar våra smycken i vrede framför dem, säger Radjani.

Hijeras har blivit stigmatiserade för sitt asociala beteende. Utklädda i saris har de nästan blivit en karikatyr av feminitet och visar upp en provocerande sexualitet som skulle vara helt otänkbar för en indisk kvinna. De använder gester och språk som inte anses passande för idealbilden av den timida och väluppfostrade kvinnan. Eftersom många hijeras har homosexuella förhållanden förlorar de också i respekt i ett samhälle som är starkt homofobiskt.

Men detta förakt för deras beteende och utseende fungerar också som en effektiv strategi för att få mera pengar. De utnyttjar sitt dåliga rykte för att få kontroll över sina klienter, genom fruktan att de skall bete sig illa och genera gästerna.

Klär sig som kvinnor

Alla hijeras bär bysthållare, fyllda med skumplast eller tomta. De älskar att klä sig i vackra kvinnliga kläder: juveler, ringar och smycken. Långt hår är ett måste. Den hijeras som bryter mot gruppens regler får som straff sitt hår avklippt – ett tecken på stor vanära.

Hijeras adopterar kvinnliga beteenden, överfeminina med svajande gång, skrattar med handen framför munnen, sitter och står som kvinnor och bär kannor med vatten på höften. Om de jobbar utanför hemmet tar de arbeten som både män och kvinnor kan ha. De tar kvinnliga namn, kallar

– Vi vill göra nirva (kastrationen) för att bli vackra. När man har ett ansikte som en kvinna är det viktigt att ta bort organet för att bli mera lik en kvinna, säger Chandrakala.

varandra för systrar. När de åker buss använder de säten reserverade för kvinnor.

– Vi har kvinnliga känslor inom oss. Vi ser på män som kvinnor. Vi har samma känslor så vi kallar oss för kvinnor, säger Radjani.

De flesta hijeras drömmer om att gifta sig med en man och leva ett tryggt familjeliv. Men eftersom de inte menstruerar kan de inte leva som en komplett kvinna.

– Vi vill ha allt en gift kvinna vill ha. Jag skulle vilja adoptera ett barn, säger Deepa.

Kastration – ett sätt att återfödas

Kastrationen är den viktigaste ritualen för hijeras. Det gör dem unika, stärker deras självförtroende och gör att de kan identifiera sig som hijeras inför andra i samhället. Det är kastrationen som förbinder dem med modergudinnan Mata och det är stympningen som gör att de i gudinnans namn kan uppträda vid födsel och bröllop. Hijeras kallar operationen för nirva, att återfödas. Operationen förvandlar en impotent man till en hijera.

– Vi vill göra nirva för att bli vackra. När man har ett ansikte som en kvinna är det viktigt att ta bort organet för att bli mera lik en kvinna, säger Chandrakala.

Sedan 1981 är det enligt lag förbjudet att utföra nirva, men det hindrar inte att operationerna förekommer i hemlighet. Hittills

har ingen blivit dömd för att ha utfört en kastration.

Operationen görs av speciella hijeras som kallas för dai ma, barnmorska. De har ingen medicinsk utbildning utan tror att kunskapen och kraften att utföra ingreppet kommer från gudinnan Mata. Operationen kostar närmare 35 000 rupier (7 000 kronor), vilket gör att ytterst få idag har råd att bli riktiga hijeras. Radjani och hans väninnor kallar sig själva för acua: de som inte tagit bort sina organ.

Innan operationen utförs offerar hijeran och dai ma till gudinnan Mata. Dai ma uppmanar hijeran att titta på en bild av Mata. Om guda-bilden ler eller skrattar är det ett tecken på att operationen skall lyckas. Dai ma behöver inte se tecknet från Mata, bara den som skall opereras.

Dai ma krossar sedan en kokosnöt. Det måste bli två exakta lika stora halvor. Om inte, skjuts ingreppet upp.

Tidigt på morgonen väcks hijeran. Kläderna och juvelerna tas av. Naken förs hijeran fram till dai ma. Penis och testiklarna binds ihop med ett snöre. Hijeran tittar på en idolbild av gudinnan och upprepar i trans: ”Mata, Mata, Mata”.

Dai ma visar kniven för idolbilden och ber att den skall vara effektiv.

Två snabba diagonala snitt. Penis och testiklar skärs bort. Ett sugrör stoppas in i urinröret för att hålla det öppet. Ingenting görs för att mildra blodflödet. Blodet är manligheten som skall rensas ut.

Ingen av de som genomgått kastrationen säger att de kände smärta. Sedan följer en 40 dagar lång rehabilitering, lika lång som en kvinna vilar efter barnafödande i Indien. Såret sys inte ihop, utan får självläka med hjälp av örter.

Efter att de 40 dagarna har gått stiger hijeran för första gången upp, kläds upp som en brud i rött. På kvällen tas hijeran till en djup källa, badas och vid en religiös ceremoni hålls tre skopor komjölk över hijerans huvud. Hon är nu helt befriad från sin impotens och pånyttfödd som en sann hijera. Från och med nu har hon blivit det sanna tredje könet och kan kalla på Mata och utföra ritualer i hennes namn. Organet och testiklarna begravs under ett levande träd.

– Så länge som jag bor kvar hos mina föräldrar kommer jag inte att ta bort mitt organ. Men i framtiden kommer jag troligtvis att skära av den inför gud, säger Radesh/Sandha. Det finns även hijeras som vuxit upp som flickor könet och kan kalla på Mata och utföra ritualer i hennes namn. Organet och testiklarna begravs under ett levande träd.

– Så länge som jag bor kvar hos mina föräldrar kommer jag inte att ta bort mitt organ. Men i framtiden kommer jag troligtvis att skära av den inför gud, säger Radesh/Sandha. Det finns även hijeras som vuxit upp som flickor könet och kan kalla på Mata och utföra ritualer i hennes namn. Organet och testiklarna begravs under ett levande träd.

Vanligast är dock att det är impotenta män. Hijeras förklarar alltid sitt tillstånd med att de inte är män och hänvisar till sin fysiska defekt.

– Jag var född man, men inte en perfekt man. Organet fungerade inte så bra så jag blev hijera, säger Deepa.

Ordet hijera har sitt ursprung i urdu och betyder man med fysisk defekt. Själva kallar de sig inte hijeras utan tilltalar varandra med didi, syster.

Det finns inga exakta siffror, men troligtvis finns det idag omkring 50 000 hijeras i Indien. De är välorganiserade i hushåll som fungerar som kollektiv. Alla hjälper till vid matlagningen och pengar som de tjänar ges till hushållets guru, ledare. I gengäld får hijeran ett hem och skydd från polisen och provokatörer.

Alla städer är indelade i distrikt där en familj hijeras har ensamrätt att utföra sina danser. Varje år träffas hijeras från hela Indien för att hålla konferens där en ledare för alla hijeras i Indien väljs.

Hijeras accepterar alla kaster och religioner. De anser att de inte kan slitas sönder av religiösa konflikter och kastmot-sättningar, utsatta för samhällets förakt som de är.

Islam har dock ett starkt inflytande på hijeras. Detta låter som en motsägelse eftersom de dyrkar en hinduisk gudinna och utför hinduiska riter.

Orsaken till att många hijeras konverterar till islam kan bero på att enuckerna i det muslimska prinsstaterna i norra Indien på 1700–1800-talet hade hög status. Kastsystemet i hinduismen gör också att många söker sig till islam där alla har lika värde oberoende vad de är födda till.

Prostitutionen

Tiderna ändras och inte alla hijeras kan idag leva på att dansa vid bröllop och födelsefester. De klagar på att deras traditionella inkomstkälla minskat, mycket beroende på att indierna föder färre barn, sjunkande respekt för dem på grund av

utbildning och västerländskt levnadssätt. Medelklassen vägrar idag att ta emot dem i sina hem. Färre kunder har gjort att hijeras känner sig tvingade att höja priserna på sina tjänster och att söka sig till sjukhus, företag och affärsinnehavare för att tjäna pengar. De hotar butiksägare med att ställa till en scen utanför affären och skrämja bort kunderna om de inte får pengar.

Men den vanligaste inkomstkällan verkar numera vara prostitution. I de stora städerna finns det speciella hus där hijeras tar emot sina kunder. Prostitutionen har inte direkt lett till att de har blivit mera respekterade i det indiska samhället.

Många kunder misstar dem som kvinnor. Med det finns många män som föredrar sex med hijeras framför kvinnliga prostituerade, utan att för den delen vara homosexuella. Det finns en rädsla för att kvinnliga prostituerade har veneriska sjukdomar och en uppfattning att sex med hijeras är renare.

Pär Jansson

Uri-bygget håller tidtabellen

Bygget av Uri-kraftverket i Kashmir följer tidtabellen, meddelar Sida. Det kan å andra sidan ta tid innan det kan tas i drift eftersom det indiska bolag som har hand om distributionen däremot inte kunnat

hålla sin tidsplanering. Det svenska byggkonsortiet räknade med att kunna komma igång med att testa kraftverket i september.

Kraftverksbygget, som är i familjardersklassen, är Sveriges största pågående

bistandsprojekt. Det har pågått sedan 1989. Den beräknade energi-produktionen är ca 3200 GWh per år. Bygget har tidvis störts av oroligheterna i Kashmir. Bland annat kidnappades två svenska anställda under 1991.

Sydasienskonferensen i Köpenhamn

Den fjortonde europeiska sydasienkonferensen i Köpenhamn i augusti hade omkring 270 deltagare. De flesta kom från Storbritannien, Tyskland och Danmark, men det var också deltagare från USA, Australien, Singapore och Japan samt från Indien, Pakistan, Nepal och Bangladesh.

Sydasiens utsända valde ut fyra konferensdeltagare för en kortare intervju. Roger Jefferey från Edinburgh har under en lång rad av år studerat en indisk by i Bijnor i Uttar Pradesh, söder om Himalaya, men har nu gett sig på naturvård.

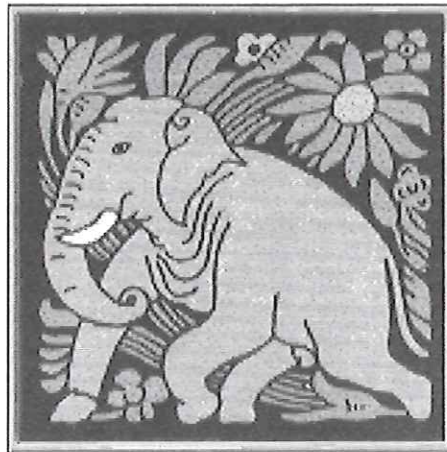
Det indiska parlamentsvalet i början av sommaren kommenteras av Christophe Jaffrelot från Paris. Jaffrelot har nyligen publicerat en uppmärksammat bok om hindunationalism.

A. G. Noorani är kanske bekant från tidskriften *Economic and Political Weekly*,

där han under många år bl a skrivit om mänskliga rättigheter. Många av artiklarna har varit starkt kritiska mot de indiska myndigheterna, men i denna intervju om Indiens kärnvapenpolitik lägger sig Noorani förvånansvärt nära den officiella linjen.

Den sista intervjun är med R. K. Bhattacharya, generaldirektören för Anthropological Survey of India med huvudkontor i Calcutta. I denna informella intervju skisserar han institutionens brokiga historia.

I samband med konferensen startades en förening för sydasienstudier. Det går att komma i kontakt med föreningen genom att skriva till European Association for South Asian Studies, c/o The Documentation Centre on South Asia, Kern Institute, Leiden University, P. O. Box 9515, 2300 RA Leiden, The Netherlands.

14th European Conference on Modern South Asian Studies. Copenhagen August 21–24, 1996.

Drömmen om ett grönskande Indien

Nästan en fjärdedel av Indiens yta är skogsområden som kontrolleras och förvaltas av staten. Den nationella skogspolitiken inleddes under kolonialtiden och har främst gått ut på att utnyttja skogarna kommersiellt. Men den indiska skogen har inte varit obebodd urskog. Det har alltid funnits människor som varit beroende av skogen och dess produkter.

Idag räknar man med att det finns cirka 100 miljoner människor i Indien som är beroende av skogen för sin försörjning. Skogen ger bete åt djuren, ved, virke till husbyggen och redskap, frukt och bär. Förutom detta ger den också möjligheter att tjäna pengar genom insamlandet av det som kallas "minor forest products" (MFP). MFP är alla kommersiella skogsprodukter förutom timmer. Det handlar bl. a. om blad till framställning av bidis (indiska cigaretter), gräsarter för produktion av rep, honung o. s. v. Många skogsinnevånare, stamfolk och andra är helt beroende av att kunna samla sådana produkter. Sedan staten tagit över förvaltningsansvaret har det varit konflikter om rättigheterna till skogen. Rättigheter till produkter som tidigare innehåfts av bybor har auktionerats bort till privata entreprenörer. Eller också har gammal blandskog huggits ned och ersatts av kommersiella plantager med industriskog. Hela den sociala turbulensen kring skogen har gett upphov till en mängd konflikter mellan skogsinnevånarna och staten, representerade av den indiska skogsvårdsförvaltningen. Samtidigt mår många av Indiens skogar inte alls bra. Stora områden har skövlat och förvandlats till ödemark och måste återplanteras om skogen skall finnas kvar.

Problemet är nu att skydda skogen och få den att växa igen, att producera timmer till industrin och samtidigt ge människorna i och kring skogen en möjlighet att överleva. För att uppnå detta har man påbörjat ett program för gemensam förvaltning av skogarna där skogsvårdsförvaltningen och de bybor som är beroende av ett skogsom-

Förväntningarna är olika på Indiens nya nationella program för skogsvård. Bilden är tagen ur CSE 4th Citizens Report.

råde skall förvalta området tillsammans. En annan intressegrupp som också finns med i samarbetet är NGOs ("non-government organizations") som medverkar i lokala utvecklingsprojekt. Programmet har därför kallats "joint forest management" (JFM).

Den brittiske forskaren Roger Jefferey medverkar delvis i programmet. Sydasi-

fick tillfälle att fråga honom närmare om JFM. Förväntningarna på JFM är för höga, säger Jefferey. I sin nuvarande form är programmet både för tungrott och för toppstyrt.

Sydasi: Tror du på drömmen om ett grönt Indien som ett resultat av JFMs införlivande?

Jefferey: Idén om JFM härstammar från 1988 då Indien upprättade nya riktlinjer för sin skogspolitik. Från och med 1992 fick programmet ytterligare verklighetsanknytning genom en rad regeringsdirektiv. För närvarande finns det i 16 av Indiens delstater och har stöd från 7-8 olika biståndsorganisationer bl.a. DANIDA, tror jag. Sida är också intresserat. Det finns ett brett stöd för programmet och i princip ser allting mycket bra ut. Det talas nu om att bybor och representanter för staten måste sätta sig ned och förhandla och kompromissa för att hitta nya lösningar och nya organisationsformer för hur skogarna ska förvaltas.

Problemet är att förväntningarna på den nya politiken är alltför högt ställda. Det förväntas att programmet ska lösa en hel rad av problem. Dels skall det planteras träd. Vilka träd som helst. Det är det mest grundläggande. Det skall också främja biodiversiteten. Det kräver blandskog med vissa karakteristiska drag d. v. s. skog som kan täcka behovet av 'habitat' för vilda djur och för vissa plantarter. Det förväntas främja demokratiseringsprocessen genom att föra ned demokratin på gräsrotsnivån och stödja strävanden mot rättvisa och utveckling för skogsinnevånare, stamfolk etc. För många människor finns det också en önskan om att JFM skall kunna vara ett alternativ till den gängse utvecklingsideologin och därigenom introducera nya och mer hållbara sätt att förhålla sig till miljön.

Om man radar upp alla dessa olika förväntningar förstår man att det blir för mycket för ett program att bära. En mängd sinsemellan mycket olikartade grupperingar har intresse av programmet. Det gör det också sårbart och sannolikheten för konflikter är stor. Om vi tittar på det från de olika intressegrupperingarnas sida så kommer skogsvårdsförvaltningen att hävda att det är en framgång om nya träd planteras inom programmets ram. Om några skogsinnevånare får en möjlighet att tjäna mer pengar kommer några NGOs att säga att det är en framgång o. s. v. Men i verkligheten är det mycket osäkert vad programmet skall kunna åstadkomma.

Ett annat stort problem är att det inte

bara finns en rad intresse motsättningar när det gäller idéerna. Det är också ett nationellt projekt och som andra stora nationella projekt finns det mycket lite flexibilitet inbyggd i det. Det betyder att det kommer att bli alldeles för tungrott.

Det bästa exemplet på detta är förhållandena i Orissa. Här fanns det redan flera tusen skogskommittéer innan 1988. Men man visste inte mycket om dem eller om hur de fungerade. När de nya riktlinjerna för skogspolitiken kom 1988 bad regeringen i Orissa skogsvårdsförvaltningen att bilda skogsskyddskommittéer vilket medförde att ca 5 000 kommittéer bildades på ett halvår. Men det hela blev gjort i all hast och man hann aldrig med någon egentlig utvärdering av kommittéernas arbetssätt. 3-4 år senare förstod man att införlivandet inte hade skötts ordentligt och att man var tvungen att börja om från början igen. Så man upplöste alla kommittéerna och bildade nya. På vissa ställen finns det nu tre separata kommittéer. En som fanns före 1988; en som bildades 1988 och en ny som uppstod 1993-94. När man ser närmare efter är det som verkar vara ett 'bottom up'-program i själva verket ett 'top down'-program med en inbyggd okänslighet för lokala variationer.

Sydasien: Vem är det som vill ha programmet. Är det staten, NGOsna eller är det skogsinnevånarna själva?

Jefferey: Idén bakom det hela är att det är skogsinnevånarna som ber om det, NGOs som går in som mellanled och skogsvårdsförvaltningen som ser till att det blir gjort. Men i verkligheten är det säkert inte mer än fem till tio procent av fallen som svarar mot en sådan bild. I de allra flesta fall är det en representant för skogsvårdsförvaltningen som kommer till byborna och säger: 'Vi har en angiven målsättning. Jag måste ordna tre skogskommittéer den här månaden och tjugo under året. Jag kommer att kalla till ett möte och ni måste ställa upp. Jag gör en plan och ni skriver på och bildar en kommitté.' Det hela görs på skogsvårdsförvaltningens initiativ och förhållandet mellan byborna och skogsvårdsförvaltningen har för det mesta inte förändrats nämnvärt.

Här kommer ett av de största hoten in. Nämligen frågan om vad skogsinnevånarna får ut av det. Det är möjligt skogsvårdsförvaltningens och polisens trakasserier minskar något när parterna nått en överenskommelse. I övrigt får de t. ex. bete för djuren och möjlighet att samla frukt. Det är bra. Det är sådant som de vill ha. Men det är ofta bara kortsiktiga fördelar. Skogsvårdsförvaltningens intresse är i det långa loppet att få fram stora träd igen. Men om man odlar fler träd som sal eller teak så reduceras betesmarken. Och efterhand som skogen ändras, ändras också artvariationen. När detta händer är det möjligt att byborna kommer att säga 'Låt oss fälla några av träden så vi får utrymme för betesgräs åt våra kreatur.' Och skogsvårdsförvaltningen

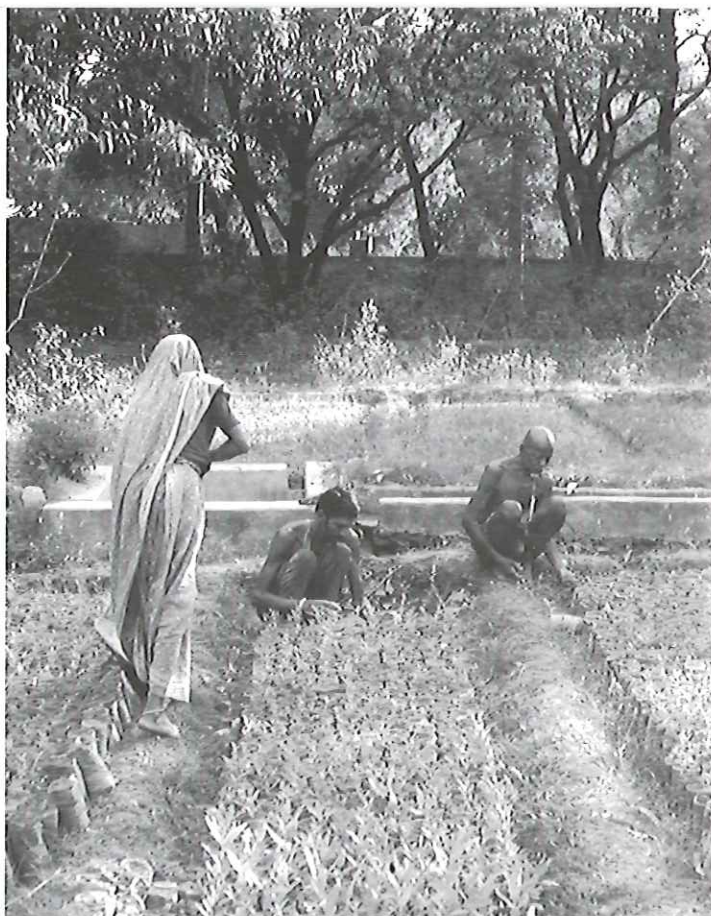
kommer att svara, 'Nej, det går inte. Det är inte en del av överenskommelsen.' På det sättet tror jag att många av dessa överenskommelser efter en tid kommer att sluta fungera.

Sydasien: Hur ser överenskommelserna ut?

Jefferey: Några av dem är på engelska och skogsinnevånarna har ingen aning om vad som egentligen står i dem. De flesta ställer väldigt många krav på skogsinnevånarna och mycket få på staten. Vad kommittéerna, som etablerats av staten, skriver på är att de vill skydda ett visst område. I gengäld kommer skogsvårdsförvaltningen att skänka vissa 'gåvor', som t. ex. en väg eller ett skjul, för att markera överenskommelsen. När det däremot rör sig om viktigare frågor som hur man skall dela på inkomsterna från skogen finns det mycket få, om alls några, överenskommelser som tar upp detta på ett lagenligt sätt.

Det finns stora pengar i skogen. De kommer till största delen från avverkning. Om skogskommittéerna fick en del av inkomsterna, säg sextio procent, från timmer som växt på deras område skulle det kunna betyda mycket för utvecklingen. Pengarna skulle inte gå till individuella medlemmar i kommittén. Men man skulle kunna bygga en skola eller göra andra större gemensamma projekt som nu är ogenomförbara med de allmänna medel som står till bygemenskapens förfogande genom Panchyat Raj reformen. Så långt har man som sagt inte kommit. Vad som händer nu är att byborna kan få lönarbete i skogen. Ett exempel på detta är Andhra Pradesh. Där har man fått ett stort lån från Världsbanken. En del av detta går till mindre arbeten i skogen. Man gräver diken, gör jordförbättringsarbeten och planterar. Så för de skogskommittéer som skriver på finns det gott om arbetskontrakt. Men det är bara kortfristiga kontrakt så när lånet är slut är det svårt att fortsätta projektet. Det gör att bärkraften för sådana projekt är mycket svag. Det är också ett projekt som kräver väldigt mycket översyn från skogsvårdsförvaltningen och det gör att det bara är praktisk genomförbart i ett mycket begränsat antal byar.

Sydasien: Vi pratade innan om JFM som en möjlighet för en alternativ, mer

Plantera vilka träd som helst bara det planteras träd, verkar vara den nya indiska skogsvårdspolitiken.

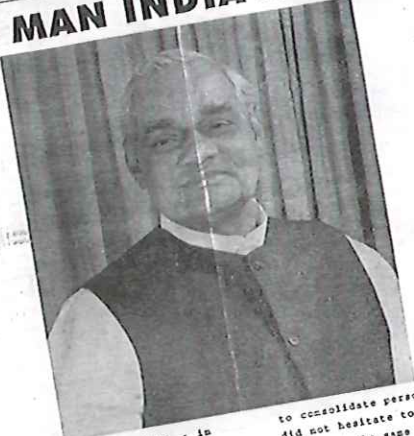
bärkraftig, utveckling för marginella befolkningsgrupper. Drömmen om en sådan har bl.a. handlat om möjligheten för dessa grupper att ta över ansvaret för sin närmiljö. Men med tanke på vad du säger om JFM verkar det vara långt kvar till ett förverkligande.

Jefferey: Problemet är att situationen varierar mycket, även inom ett begränsat område och på de flesta ställen finns det inte tillräckligt med skog för att tillfredsställa mer än något enstaka behov. Bybor kan få ved eller samla 'mindre skogsprodukter' men inte bägge delar. På andra ställen är det tillräckligt stora skogsområden men de är i så dåligt skick att det är svårt att få fram en livskraftig skog. Det finns dock ställen då man kan få fram en blandskog som kan ge olika produkter.

Roger Jefferey menar att det bästa för byborna kanske i alla fall skulle vara att satsa på virkesproduktion av snabbväxande exotiska träddarter. Detta skulle i så fall gynna dem ekonomiskt genom möjligheten till större gemensamma projekt. Men det skulle inte ge utkomst åt enskilda familjer och inte heller underlätta de dagliga problem som framförallt kvinnorna har att samla ved och foder åt djuren. Dessutom skulle det knappast gagna biodiversiteten. Så frågan om JFM kommer att ledda till ett grönare och mera rättvist Indien kvarstår.

**Text: Pernille Gooch
Foto: Stig Toft Madsen**

THE MAN INDIA AWAITS

A leader leads the nation - in thought and in deed. He provides direction to the country. He commands moral authority. Our post-1947 history, however, tells a different story. Our Prime Ministers have ruled to perpetuate family dynasties. One of them split the nation on caste lines to create a constituency for himself. Yet another institutionalised corruption, split smaller parties

to consolidate personal power and did not hesitate to split his own party for the same purpose. Can India afford such Machiavellian leaders? Today, the nation awaits a leader with a difference. A visionary with five decades in public life, each spotlessly clean. A parliamentarian for four decades, an acknowledged asset to the institution. A statesman with an uncompromising "nation-first" ideology.

This nation needs
Shri Atal Bihari Vajpayee
as Prime Minister

FOR A STRONG AND PROSPEROUS INDIA
VOTE BJP

YOU CAN CHANGE THE COURSE OF INDIA'S DESTINY!

FOTO: JITENDRA

Det indiska valets hjälte var valkommissionens ordförande T. S. Seshan som lyckades hålla valkampanjen under kontroll.

Kongresspartiets storhetstid slut?

Valutgången visar att den indiska demokratin inlett en ny politisk era där kongresspartiets dominans brutits för gott, anser den franske statsvetaren Christophe Jaffrelot. Det fraktionaliserade BJP lyckades heller inte särskilt bra. Valets vinnare är de regionala partierna, den s k tredje fronten, och det viktigaste resultatet är det stärkande av federalismen som detta innebär, menar Jaffrelot.

Sydasien: Hur vill du kommentera valkampanjen och valresultatet?

Jaffrelot: Indiens 500 miljoner väljare gick till val under lugna och stadade former. Valdeltagandet var högt— mellan 50 till 55 procent. Det är viktigt att betona att valkampanjen gick mycket lugnt till. Valkommittén hade sett till att få kampanjbidragen under kontroll vilket innebar färre valmöten, färre högtalare och mindre korrupktion i den bemärkelsen att ingen hade råd att betala för röster. Det var färre problem än vanligt kring vallokaler. Få stöder av valurnor och få mord, utom i Bihar där det alltid går våld-

och samt till. I Uttar Pradesh var det t ex bara en enda person som blev dödad. Det var verkligen oväntat. 1990 års val var raka motsatsen. Då bedrev BJP en mycket aggressiv kampanj som kantades av våldsamheter mellan hinduer och muslimer.

När det gäller valresultatet är det en vänpunkt i den meningen att valet inledde en ny era där kongresspartiet inte längre dominerar. Det är inte längre troligt att kongresspartiet någonsin kommer att kunna regera landet av egen kraft. Partiet kanske kan hämta sig från förlusterna men kommer i framtiden bara kunna regera i en

allians. Det finns många orsaker till kongresspartiets tillbakagång. Bl a var Narashima Rao knappast någon publikdragare efter Hawalaskandalen. Man kan också säga att kriminaliseringen av politiken förknippas med kongresspartiet.

Jag tror emellertid att två viktiga och mer långvariga tendenser ligger bakom valutgången. Den ena är den starka polariseringen mellan hinduer och muslimer. Muslimerna vill inte längre rösta på kongresspartiet. Framförallt vill de inte rösta på Narashima Raos parti. Det kan ändra sig om Rao lämnar partiet. De glömmar aldrig förstörelsen av moskén i Ayodhya och anser att han är ansvarig för den. Mindre än en tredjedel av muslimerna röstade på kongresspartiet vilket är mycket färre än i tidigare val. En annan tendens är polariseringen mellan de höga och de låga kasterna. Kongresspartiet har varit beroende av muslimernas, brahminernas och de s k "scheduled" kasternas röster, åtminstone i norra Indien. Eftersom det inte ville lova någonting när det gäller kvoter för låga kaster förlorade kongresspartiet brahminernas röster till BJP. BJP var diskret men tydligt mot kvo-

tering. Kongresspartiet förlorade också "scheduled" kasternas röster. Det beror på att den nya valmotsståndaren i norra Indien, BSP, lyckades få tjugo procent av rösterna i Uttar Pradesh. Det klarade sig också bra i Madhya Pradesh och Punjab. Så kongresspartiet är inte bara ett offer för omständigheterna utan lika mycket ett offer för mer djupgående förändringar i det indiska samhället. Och sådana tendenser är mycket svårare att kämpa mot.

I och med det här valet kan man kanske säga att kongresspartiets era är över men det finns heller inte någon given efterträdare. BJP är inte någon vinnare. Det fick 162 platser i Lok Sabha och är det största enskilda partiet där, men det fick bara 20,7 procent av rösterna. Det är mycket mindre än kongresspartiet som fick omkring 28–29 procent. Dessutom har BJP, bortsett från Karnataka, mycket få väljare i Indiens södra och östra delstater. Jag skulle vilja påstå att de som vann valet var de regionala partierna. Då menar jag inte bara regionalistiska partier som DMK (Tamil Nadu), Telugu Desham (Andhra Pradesh), Asom Gana-partiet (Assam), Alkali Dal (Punjab) och Shiv Sena (Maharashtra) utan även nationella partier med en regional bas; CPM i Västbengalen och Kerala, Janata Dal i Karnataka och Bihar. Att rösta på kommunisterna i Västbengalen är t ex detsamma som att rösta mot centralmakten. De regionala partierna fick tillsammans de flesta platserna i parlamentet och bildade den s k federala fraktionen inom den politiska koalitionen som för tillfället styr Indien. De vill stärka federalismen. Folk har inte fäst så stor vikt vid detta men jag tror ändå att det är det viktigaste valresultatet.

Sydasien: Många människor oroar sig för hindunationalismen. Hur ser du på valresultatet med tanke på deras farhågor?

Jaffrelot: Vi kan vara rädda för hindunationalisternas ökande styrka och för banaliseringen och rutiniseringen av den politiska diskursen. Hindunationalismen är mer legitim än den varit någonsin tidigare. Det är inne att vara en BJP-wallah, åtminstone bland de urbana högre kasterna i medelklassen. 52 procent av storstadsväljarna med bakgrund i de högre kasterna och en bra utbildning röstade på BJP. Det är naturligtvis oroande. Å andra sidan är den fortfarande geografiskt begränsad till hindubältet och västra Indien. Den attraherar inte särskilt många i de lägre kasterna och nästan inga "scheduled" kastväljare. BJP är splittrat av inre meningsskiljaktigheter och kan därför inte vinna på egen hand, inte ens i delstatsvalen. Fraktionaliseringen hotar partiet mer än de flesta tror. Det blir t ex svårt för partiet att förhindra att en del av fraktionerna allierar sig med kongresspartiet. Därför avgörs BJPs framtid av om partiet lyckas smida allianser, speciellt i östra och södra Indien. Den stora utma-

ningen är att locka över väljare från de lägre kasterna. Hur det går får vi delvis veta redan i delstatsvalet i Uttar Pradesh i september. Med tanke på allianserna mellan å ena sidan kongresspartiet och BSP och, å andra sidan, Janata Dal och Samajwadi-partiet, är BJP beroende av de lägre kasternas röster.

Sydasien: Vilka är valets vinnare och förlorare?

Jaffrelot: Förlorarna är utan tvekan kongresspartiet. Det är visserligen en del av den regerande koalitionen och har ännu stort inflytande men kongresspartiets kandidater är förlorare, inte bara de från Congress I utan även de från Congress T. Varken Arjun Singh eller N. D. Tiwari fick särskilt många röster. Vinnarna är utan tvekan de regionala partierna. BJP gjorde ett bra val men eftersom de inte lyckades få en majoritet var det ändå ett misslyckande. Janata Dal gjorde ett dåligt val. Partiet förlorade en del röster men är i regeringsställning och den centrala politiska kraften i den nya majoriteten. Slutsatsen är att den politiska situationen i Indien för närvarande är mycket instabil. I de kommande delstatsvalen får vi se om landet fortfarande saknar en politisk majoritet eller om koalitionen är tillräckligt stark för att regera i fem år. Jag tror att det är slut med enpartistytret och att det i framtiden kommer att handla om koalitioner. Kanske kan kongresspartiet och Janata Dal bilda en koalition medan BJP och dess allierade kan bilda en annan. Det är mellan dessa två krafter som matchen kommer att spelas. Det är möjligt att vi får svaret efter de delstatsval som förmodligen kommer att hållas inom 12–18 månader. Så har det i alla fall varit tidigare.

Sydasien: Vad tror du om de kommande valen i Jammu & Kashmir i September?

Jaffrelot: Vi fick mycket motsägelsefulla rapporter från det senaste valet i Jammu & Kashmir. Några tidningar skrev att väljarna tvingades till vallokalerna med vapen. Andra skrev att väljarna fått nog av militanterna och röstade för en återgång till det normala. Valen i september kommer därför att bli en mätare på hur det egentligen förhåller sig med den saken. Jag tror att båda perspektiven stämmer. Problemet är att veta vilken tendens som kommer att ta överhanden. Personligen tror jag att det höga valdeltagande förra gången— ca 39 procent— indikerar att människor vill återgå till normala förhållanden. Jag kan inte se hur militanterna kan förhindra att valet äger rum om det hålls av en ny regim som har en viss legitimitet. Det blir i så fall en verkligt prestation för den indiska demokratin. Det bevisar att det som har hänt i Punjab också kan ske i Kashmir. Jag kanske är överoptimistisk, men det känns som om utvecklingen tagit den riktningen nu.

Jan Magnusson

Världens största arbetsplats för antropologer

Världens största arbetsplats för antropologer är Anthropological Survey of India. I den här intervjun berättar den nuvarande direktören, Dr. R. K. Bhattacharya, om organisationen.

Bhattacharya: Anthropological Survey of India (ASI) har som målsättning att studera människans evolution. Utgångspunkten är "holistisk" vilket betyder att man studerar både kultur och biologi. Indiens befolkning kan ses som ett antal gemenskaper eller "communities". Dessa "communities" kan vara stammar eller kaster. Det är dessa stammar och kaster man studerar.

Sydasien: Använder ASI sociologiska metoder?

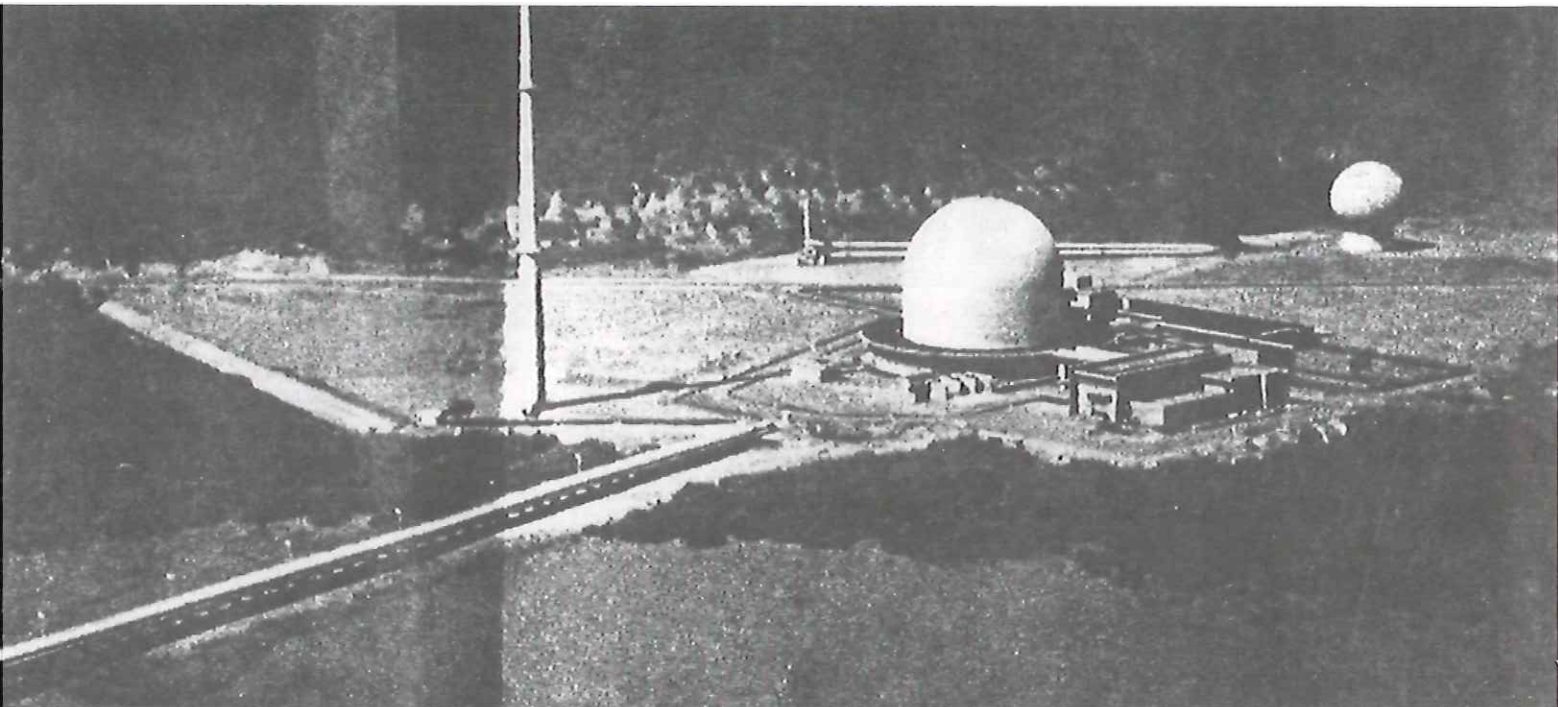
Bhattacharya: Ja, men utgångspunkten är antropologisk. I grund och botten är antropologi en form av självbiografi som handlar om den individuella antropologens möte med ett folk. Antropologin är en beskrivning av detta möte.

Institutionellt går ASI tillbaka till 1917, då Zoological Survey of India upprättades på bas av antropologiska och naturhistoriska avdelningar vid Indian Museum. 1945 fick vi vår första egna organisation. Den första direktören hette B. S. Guha. Verrier Elwin, som har skrivit många standardverk om Indiens stambefolkning, var underdirektör. Redan vid denna tidpunkt tog organisationen initiativet till att fotografiskt dokumentera folklig kultur. Nu— 50 år senare— är vi världens största arbetsplats för antropologer med 729 tjänster varav 529 är tillsatta.

Fortsätter på sidan 11

Anthropological Survey of India.

Indien sänker provstoppsavtalet?

I slutet av sommaren lade Indien in ett veto i förhandlingarna om ett nytt provstoppsavtal för kärnvapen. Så länge avtalet inte kopplas till global nedrustning kommer Indien inte att skriva på, meddelade den indiska nedrustningsambassadören Arundhati Ghose.

Efter en resolution av FN:s generalförsamling i december 1993 inleddes förhandlingarna om ett nytt provstoppsavtal på nedrustningskonferensen i Geneve. Sedan Bill Clinton meddelat att USAs målsättning var att förbjuda alla kärnvapenprov, oavsett omfattning, och Frankrike, Storbritannien och Ryssland givit sitt stöd till förslaget, intensifierades ansträngningarna för att åstadkomma ett avtal så snabbt som möjligt.

Eftersom ett beslut på nedrustningskonferensen kräver alla deltagarnas samförstånd innebär det indiska vetot att förhandlingarna strandat. Men i september kunde istället en majoritet av FN:s generalförsamling godkänna avtalet. Indien röstade mot avtalet och Pakistan meddelade att man inte ämnar att skriva under det. Arundhati Ghose kallade utfallet av omröstningen som ett bevarande av de nuvarande kärnvapenmakternas monopol och en stimulans av teknologisk kapprustning.

För att det skall kunna träda ikraft måste avtalet ratificeras av alla de 44 stater som

har kärnreaktorer. Om Indien efter tre år ännu inte skrivit under, kommer avtalet att ändras så att det bara blir bindande för de stater som ratificerat det.

Kritiker ovanligt tam

I samband med sydasiakonferensen bad Sydasien den indiske advokaten A. G. Noorani att kommentera Indiens position. Noorani arbetar i vardagslag i den indiska överrätten. Han kommenterar ofta politik, juridik och mänskliga rättigheter i indiska och internationella tidningar. Hans senaste bok "The Trial of Bhagat Singh" handlar om rättegången och avrättningen av en sikh som mördade en engelsk polis i det koloniala Indien. Noorani är ofta kritisk mot sin regering men när det gäller provstoppsavtalet stöder han Indiens politik.

Sydasien: Varför vill inte Indien skriva på provstoppsavtalet?

Noorani: Det har två grundläggande skäl. Det ena rör innehålllet medan det andra rör proceduren.

När det gäller innehållet har Indien alltid stött provstoppsavtalet. Långt innan det avtal som förbjöd provsprängningar i atmosfären kom till stånd hade Indien fördömt dem och krävt att de skulle upphöra. Anledning till att Indien stöder ett provstoppsavtal är kopplingen till nedrustning. Ur indisk synvinkel finns det två sorters spridande: ett vertikalt och ett horisontellt. Västmakterna och Kina vill förbjuda den horisontella spridningen men bryr sig inte om den vertikala spridningen. 1967, innan provstoppsavtalet skrevs under, sände Indira Gandhi en emissarie till alla västmakterna och Sovjetunionen för att förmå dem att ge garantier för total nedrustning. Men hon drog en nitlott. Den enda garantin som gavs var att säkerhetsrådet skulle sammanträda. Västmakterna ville frysa den rådande situationen eftersom den gynnade dem.

Följaktligen skrev Indien inte på utan fördrog tills vidare att hålla möjligheten öppen. Trots att Indien genomförde ett framgångsrikt prov 1974 tillverkades ald-

Nedrustning en invecklad historia

rig några kärnvapen och inga försök att göra bruk av sådana förekom. Inte ens i Kashmirkrisen och konflikten med Pakistan 1990 var det tal om kärnvapen.

Indien tycker att provstoppsavtalet är vettigt, speciellt eftersom det finns ett avsnitt som knyter provstoppet till förhandlingar om nedrustning. Idag är det allmänt erkänt att några sådana förhandlingar aldrig har kommit till stånd. 1995 kom ändå ett tilläggsavtal som förlängde avtalet på obestämd tid utan några speciella förpliktelser. Trots START 2 har kärnvapenmakterna fortfarande kapacitet att förintna världen flera gånger om. Vid ett extra möte i FNs generalförsamling föreslog Rajiv Gandhi en förhandling med målsättningen att ha en kärnvapenfri värld om tio år, en tidsfrist som kunde tänjas upp till 20 år om det skulle knipa. Förslaget viftades undan som "opraktiskt".

Det andra skälet rör proceduren. Den tvingande klausul i avtalet som introducerades i juni 1996 säger att om inte Indien och Pakistan skriver på skall en ny konferens hållas om fem år för att avgöra vilka "åtgärder" som behöver vidtas för att skynda på ratificerandet. "Åtgärder" betyder som alla vet sanktioner och ingenting annat. Så Indien skall frivilligt skriva på ett dokument som inbjuder till sanktioner från världssamfundet? Det är i så fall första gången i världshistorien som ett avtal påtvingats en stat trots att den inte skrivit på det. Om man tillåter ett sådant förfarande kommer det snart andra avtal där t ex Kuba, utan att ha skrivit på, kommer att kunna utsättas för sanktioner av världssamfundet.

Sydasien: Förekommer det några inrikespolitiska kontroverser om avtalet?

Noorani: Hela landet sluter upp som en man bakom ställningstagandet. Jag är ofta kritisk mot den indiska regeringen men i det här fallet är jag enig med den. Visst har det funnits några enstaka debattörer med avvikande mening. Men jag har respekt för avvikande meningar och vill inte bannlysa dem. De är gentleman och intellektuella, de berikar debatten. De har obegränsad tillgång till tidningarnas ledarsidor.

Sydasien: Har turerna kring nedrustning och provstoppsavtal påverkat den indiska utrikespolitiken?

Den indiska utrikespolitiken kommer även i fortsättningen att vara en dialog mellan kontinuitet och förändring. Några av de gamla elementen i utrikespolitiken har försvunnit och nya har kommit i deras ställe. I framtiden kommer Indien att visa större tilltro till nedrustning.

Jan Magnusson

A. G. Nooranis distinktion mellan horisontell och vertikal är den vedertagna uppdelningen i diskussionen om spridning av kärnvapen. Horisontell spridning är spridning till stater som inte tidigare haft tillgång till kärnvapen. Vertikal spridning är ökningen av mängden kärnvapen bland de stater som redan har tillgång till dem eller utplacering av kärnvapen utanför kärnvapenmaktens gränser. Det gäller både fasta baser och rörliga vapenbärare som t ex bomplan och ubåtar.

Kärnvapenmakterna har ägnat stor möda åt att få till stånd ett icke-spridningsavtal så snabbt som möjligt. Detta beror förmodligen både på att de vill behålla sitt övertag och dominerande ställning i världssamfundet, och på att de tror att en större spridning skulle göra det internationella systemet svårhanterligare.

Icke-spridningsavtalet

(Non Proliferation Treaty) bygger på att stater som avsäger sig kärnvapen i gengäld får tillgång till civil kärnteknologi. Eftersom det

plutonium som utgör kärnladdningens bas kan utvinnas ur resterna efter fissionsprocessen i en kärnreaktor finns det en stark koppling mellan civil och militär kärnteknologi. Detta bevisades inte minst av Indiens kärnvapenprov 1974. Ur strategisk synpunkt handlar det därför om hur lång tid det tar att anpassa den civila teknologin för militärt bruk. De stater som har denna möjlighet är de som kallas för tröskelstater.

Hitills är det den vertikala spridningen som varit mest framträdande. Konsekvensen för den horisontella spridningen är motsägelsefull. Å ena sidan uppmanar kärnvapenmakternas höga status de övriga staterna till att också skaffa kärnvapen. Å andra sidan är kostnaderna för att hänga med i utvecklingen astronomiska. Total nedrustning låter kanske enkelt men anses vara en komplicerad fråga. Om t ex Indien fick som det ville och kärnvapenmakterna nedrustade blir det både lättare och billigare att vara en kärnvapenmakt. Det kan i sin tur leda till att en nedrustning riskerar att motverka sitt syfte.

Jan Magnusson

Fortsättning från sidan 9

Sydasien: Är det inte märkligt att man i Storbritannien har frigjort antropologin från den fysiska antropologin, medan man i Indien behåller kopplingen mellan fysisk och kulturell antropologi?

Battacharya: Jo, det är speciellt, och det är bara ASI och Calcutta University som konsekvent håller sig till denna tradition. Vi har en enastående samling på tusen nutida kranier och många "long-bones". Samtidigt bygger vi ut vår expertis i DNA-analys.

Sydasien: I Indien finns några av världens mest isolerade stammar på Andamanöarna. Har ASI ett ansvar för dem?

Battacharya: Ja, det finns fortfarande en liten grupp i Andamans örike som lever utan kontakt med omvärlden. Regeringen på Andamanöarna tillåter inte att någon annan än vi går iland på ön. Vi försöker regelbundet att kontakta denna grupp. Ännu har det inte lyckats men det kommer att ske förr eller senare. Jag tror inte att det kommer att vara till gruppens fördel.

Vi studerar också stambefolkningar i

andra isolerade områden där det krävs speciella tillstånd. För icke-indiska antropologer är det t ex mycket svårt att studera stammar i Bastarområdet i centrala Indien. Det är lika svårt för dem som det är för mig att få ett visum till USA. Men det är inte omöjligt.

Sydasien: Under de senaste åren har ASI publicerat en anmärkningsvärd mängd böcker. Det verkar som om organisationen upplever en renässans!

Battacharya: Ja, den förra generaldirektören för organisationen, Dr. K. S. Singh startade 1985 projektet The People of India, som omfattade samtliga Indiens 4635 "communities". Så här långt har projektet resulterat i 16 böcker och vi planerar ytterligare 27.

Singh arbetade från ett eget kontor i Delhi även om vårt högkvarter är i Calcutta. Singh tillhör den administrativa kadern, Indian Administrative Service. Han har inte gjort sin karriär för ASI utan kom utifrån. Utan hans administrativa kunskaper hade vi aldrig kunnat fullfölja vårt arbete. Men vi bör ta åt oss en del av äran.

Stig Toft Madsen

Överraskningar i indiska valet

Calcutta 6 augusti 1996

Även om resultaten av det elfte indiska parlamentsvalet i väsentliga drag blev så som förutspått fanns det enskildheter som inte alls blev som man trott. Bakslagen som drabbade Janata Dal i Bihar och CPI(M) i Västbengalen, liksom det totala utdrandet av AIADMK i Tamil Nadu och Lakshmi Parvatis fraktion av Telugu Desam Party i Andhra Pradesh kom aningen överraskande. Att det skulle bli en triangeluppställning mellan de tre dominerande politiska krafterna Congress(I), BJP och Nationella Fronten/Vänsterfronten hade vidare förutsetts – men att det därtill skulle etableras en stark fjärde kraft i form av regionala partier såsom DMK och Tamil Manila Congress (bildat av avhoppade medlemmar från kongresspartiet) i Tamil Nadu, Telugu Desam Party lett av Andhra Pradeshs chefsminister Chandra Babu Naidu, jämte den lilla kontingenten från Assam Gana Parishad (AGP) i Assam blev en rejäl överraskning.

BJP blev tillsammans med diverse allierade största block i det nya parlamentet och presidenten gav BJP:s ledare Atal Behari Vajpayee i uppdrag att bilda ny regering. BJP-blocket fattades dock cirka 80 mandat från majoritet i kammaren och regeringen tvingades därför snabbt att avgå inför ett väntande säkert nederlag i parlamentets förtroendeomröstning.

På denna kortlivade BJP-regering följde en regering bestående av tretton oförenliga partier, förenade i en kappsäcksliknande center-vänsterkoalition – United Front – ett brett spektrum från Janata Dal till Vänsterfronten till vilka knutits den regionala frontens fyra partier, och däremellan ett antal udda partier från när och fjärran. Men därtill med livsviktigt stöd utifrån från det 140 man starka Congress(I). United Front-regeringen tog över den 1 juni.

Sedan Janata Dals ideolog V P Singh och CPI(M)s främste ledare och tillika Västbengalens chefsminister Jyoti Basu båda avböjt från att leda regeringen anfördes premiärministerposten åt en relativt okänd Janata Dal-politiker från Sydindien – chefsministern i Karnataka H D Deve Gowda. Att Gowda, från början en småstadspolitiker av bondefamilj, utan kunskaper i hindi och med blott knagglig engelska, tog över som premiärminister i Indien markerar ett skifte från den urbana engelskspråkiga miljö som har dominerat den nationella politiska arenan ända sedan den nationalistiska rörelsens födelse.

I all hast författades en gemensam programförklaring för den nybildade United Front. Det kallas för the Common Minimum Programme (CMP) och bekänner sig

till att regeringens politik ska gynna de fattiga, dock utan att detta i sak påverkar den ekonomiska så kallade liberaliseringsprocess som Narasimha Rao satte igång.

Smart statsbudget

Den nya statsbudgeten som nyutträdde Harvard-utbildade finansministern P Chidambaram (tidigare handelsminister i Narasimha Raos regering, nu representerande utbrytarpartiet Tamil Manila Congress) presenterade, är i sanning en smart produkt. Medan man fortsätter att skänka betydande förmåner åt samhällets övre skikt, gynnande deras konsumtion och kapitalplaceringar (inklusive spekulationer utomlands), har budgeten på ett listigt sätt dekorerats med populistiska inslag. En ledande finansstidning rubricerade den nya budgeten som "UF sauce". En annan tidning döpte den till "slickepinne åt de fattiga".

Medan Jyoti Basu och hans parti tackade nej till den erbjudna premiärministerposten valde deras allierade i vänsterfronten CPI att gå in i regeringen. Partiets Cambridge-utbildade generalsekreterare, 77-åriga Indrajit Gupta, är nu inrikesminister medan hans partikamrat Chaturanan Mishra blivit jordbruksminister.

Absurd teater

På grund av en del egenartade förhållanden som präglar den politiska scenen för närvarande karakteriseras det hela inte utan berättigande som en absurd teater, i Kafkas stil. Det finns ingen möjlighet att här gå in i detaljer, men i korthet handlar det om att en koalition av 13 sinsemellan helt disparata partier stöts utifrån av flertalet parti-ers hittillsvarande bittraste fiende, nämligen Congress(I). Dessutom har koalitionen största parti Janata Dal – till vilket premiärministern hör – och dess långvariga allierade Vänsterfronten tillsammans färre mandat i parlamentet än de fyra regionala allianspartierna, som inte kännetecknas för något entydigt eller sammanhängande politiskt perspektiv.

Det gör att regeringen knappast ingjuter särskilt mycket förtroende. Till och med i mera inskränkt bemärkelse: Eftersom regeringen mestadels består av obekanta småstadspolitiker från rikspolitikers periferi, i flertalet fall helt utan tidigare administrativa erfarenheter, är tvivlet på regeringens förmåga att styra landet vida utbrett. Dessutom finns det allt mer tydliga sprickor inom Janata Dal, mellan Janata Dal och dess vänsterallierade samt mellan United Front och dess avgörande stötta, Congress(I).

Tre faktorer bidrar stadigt till dessa spänningar. För det första är det Deve Gowdas uppträdande. Sin enkla bakgrund till trots

upprätthåller han samma kejsarliga stil som sina Congress(I)-föregångare genom att själv fatta beslut i viktiga frågor. Detta trots att United Front bildat en styrgrupp i vilken ingår de främsta ledarna för koalitionspartierna med uppgift att just vägleda regeringen. Två sådana självsvåldiga beslut vållade mycket bråk, först tillkännagav Deve Gowda, utan att rådfråga någon och precis innan parlamentssessionen skulle starta, en chockhöjning på priserna på oljeprodukter. Därefter utnämnde Deve Gowda en kontroversiell f.d. byråkrat som guvernör i Uttar Pradesh, utan att ta hänsyn till uttryckligt missnöje från vänsterpartierna eller att konsultera sin kommunistiske inrikesminister.

För det andra stiger spänningarna i takt med att rättsmaskineriets press ökar mot Narasimha Rao och hans familjemedlemmar och kumpaner i ett antal brottsmål. Det "villkorlösa" stöd som Congress(I) utlovade till United Front-regeringen vid dess tillträde var otvivelaktigt kopplat till någon form av outtalade förväntningar om välviljig hantering i denna känsliga fråga från regeringens sida, ynkligt beroende av dess goda vilja. Men oberoende av Deve Gowdas personliga tycke har, till följd av högsta domstolens stränga övervakning och de offentliga utfästelser om fortsatt kamp mot korruptionen som getts av vänstern och en del andra partier inom UF-koalitionen, inte Deve Gowda kunna hjälpa den förre premiärministern i detta fall.

Slutligen har kollisionen mellan Samajvadi Party, lett av försvarsminister Mulayam Singh, och skilda fraktioner av Janata Dal i upptakten till det stundande delstatsvalet i Uttar Pradesh skapat nya spänningscentra.

Det är faktiskt så att valet i Uttar Pradesh kan få allvarliga återverkningar på United Front-regeringens överlevnad. BJP, med en befäst ställning i delstaten, kan tänkas gå starkt framåt till följd av splittringen på motståndarsidan. I det läget kommer partiet att kräva nyval till Lok Sabha, parlamentet.

Framtiden bär på ytterligare en möjlighet. Viljan att återförening Congress(I) med alla utbrytarfraktioner ur partiet, såsom Tamil Manila Congress och Congress (Tiwari), kan förverkligas om bara Narasimha Rao antingen tvingas bort eller övertalas att lämna sina två topposter inom partiet. I det läget blir det förnyade kongresspartiet största parti i Lok Sabha, och med stöd från några allierade kan man göra anspråk på att ta över regeringsmakten. I vilket fall som helst är United Front-regeringens öde mycket ovisst!

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

I Uttar Pradesh är BJP ännu så länge ofläckat av skandaler. Delstaten är också ett av BJPs starkaste fästén.

INDIEN

Bönderna räddar demokratin?

Delstatsvalet i Uttar Pradesh i oktober verkar arta sig till en riktig rysare. Om hindunationalistern vinner, så är det risk för att kraven på nyval till Lok Sabha blir alltför starka för att kunna ignoreras av den sittande minoritetsregeringen. Politiska manövrer bland den dominerande Jat-kasten i västra Uttar Pradesh kan dock rädda situationen. Sydasiens utsände medarbetare, Stefan Lindberg, ger här en direktrapport.

Hindunationalisterna vann valet till Lok Sabha i våras, men det var den Förenade Fronten som kom till makten i Indien i augusti efter viss parlamentarisk kalabalik. Fronten som leds av den ganska okände Karnatakapolitikern H. V. Deve Gowda består av 13 partier, men har inte egen majoritet, utan får också stöd av Kongresspartiet. Allt i syfte att hålla Bharatiya Janata Partiet utanför regeringstaburetterna.

Fronten bildades på grundval av ett gemensamt minimiprogram, med en viss vänsterprofil som betonar sociala program och jordbrukssutveckling. Deve Gowda, själv av bondesläkt, har lagt en klar landsbygdsprägel på den nya budgeten, bl a har anslagen för landsbygdsutveckling fördubblats. En klar markering till det korrupta Kongresspartiet och dess klart nyliberala politik i Världsbankens ledband!

Kongresspartiet kan inte protestera: Den ena skandalen efter den andra rullas nu upp inför öppen ridå – de 36 miljoner rupier som hittades bakom husaltaret hos telekommunikationsministern Suk Ram är bara början på härvan. Nu står också förre premiärministern P.V. Narasimha Rao åtalad i en muthärva med ett amerikanskt företag.

Men det är inte bara Kongresspartiet som skakas – även förre BJP-presidenten L.K. Advani är nu indragen i en skandal kring inköp av konstgödsel. Bofors verkar snart vara ett minne blott till tröst för oss svenskar, eller?

Men är detta tillräckligt för att stoppa nationalisterna? Den allt svagare staten och det ökande utländska finansiella inflytandet har trots snabb ekonomisk utveckling, f.n. 8 procent om året, alienerat stora grup-

per bland medel- och arbetarklassen. Inte minst de välutbildade känner sig missnöjda. Medan en universitetsprofessor som mest kan tjäna 15 000 rupier i månaden, är det dubbla beloppet inget ovanligt för en nyutexaminerad företagsekonom i ett modernt företag eller en nybliven konsult i biståndssvängen.

Hög- och mellankaster känner sig också alltmer hotade av den positiva diskriminering som de lägre kasterna åtnjuter i form av kvotering vid intagningar till högre utbildning och statliga jobb. Detta kombinerat med rotlösheten för många i den snabba samhällsförändringen i Indien är några av de viktigaste orsakerna till att hindunationalismen vuxit stark under senare år.

Splittring?

Men det konservativa BJPs snabba tillväxt innebär också problem. När lägre kaster dras in i dess kölvatten blir profilen suddigare, det är inte längre självklart att politiken ska gynna de redan privilegierade. Just idag har en av BJPs delstatsregeringar, den i Gujarat, avsatts av centralregeringen, efter det att partiet splittrats och förlorat sitt stöd i den lagstiftande församlingen i Gandhinagar. Just sociala frågor delade partiet.

Världens femte folkrikaste land

Uttar Pradesh har över 140 miljoner invånare och därmed oerhörd tyngd i den indiska politiken. Detta är också hindunationalismens kärnland. Det var här striden stod om Babri Masjid i Ayodya som kulminerade i den beryktade rivningen den 6 december 1992 med åtföljande kravaller i norra Indien och tvåtusen döda. BJP avsattes visserligen och ersattes senare av en regering bildad efter mobilisering av dalits och andra lågkastiga. Men just här har BJP fäste och gott rykte – ingen skandal har fläckt dess rykte.

Sluga bönder?

I västra Uttar Pradesh står den moderna bonderörelsen stark. Den slåss för bättre priser och billigare elektricitet, och företräder alltså framför allt de besuttna och kommersialiserade böndernas intresse i denna del av Indien där den gröna revolutionen varit som allra framgångsrikast. Längre var bonderörelsen opolitisk, pressade alla partier, och därmed ganska framgångsrik. Men just i Uttar Pradesh svängde rörelsen över till att ge sitt stöd åt hindufundamentalisterna i 1991 års val. Det var en klart opportunistisk politik men begriplig mot bakgrund av att många av dess medlemmar öppet stödde kravet på att riva den muslimska moskén på guden Rams födelseplats i Ayodya.

Någon bondevänlig politik blev det inte för det – för just möjligheten att komma till makten innebar stöd också från andra än bondekaster och därmed förbundna krav på att företräda även deras intressen. →

Debatten om barnarbete fortsätter att väcka starka känslor. I förra numret av Sydasiens gjorde Karin MacLennan en sammanställning där den svenske mattimportören Roger Edberg antydde att den uppmärksammade filmen Mattan var en partsinlaga för BLLF (Bonded Labor Liberation Front), en internationell organisation som arbe-

tar mot slavarbete. Filmens upphovsman Magnus Bergmar är medlem i BLLF, påstod Edberg.

I detta nummer går Bergmar till motoffensiv. Sydasiens får inte så lätt bli en källa för desinformation, säger Bergmar. Jag visste inte ens att det fanns ett BLLF i Sverige när jag resten till Pakistan för att göra filmen. Bergmar tycker istället att det

är frågan om var Edbergs sympatier ligger som bör undersökas närmare. Edberg har tjänat grova pengar på barnarbete och hans vänner bland de pakistanska mattexportörerna gör just nu sitt bästa för att komma åt filmen och de barn som framträdde i den, skriver Bergmar. Han efterlyser också barnets eget perspektiv i debatten.

→ Bharatiya Kisan Kamgar Party

I våras var tålamodet slut och den store bondeledaren Mahendra Singh Tikait meddelade att man nu bildat böndernas och arbetarnas parti, BKPP! Trots att erfarenheterna från alla andra försök i den riktningen, i Tamil Nadu, i Karnataka och i Maharashtra hittills varit dystra, så gör man alltså ett nytt försök. Kan detta gå vägen? Stödet för bonderörelsen är begränsat i huvudsak till den stora och dominerande Jat-kasten i västra Uttar Pradesh. Vad talar för att dessa bönder kan rädda den indiska demokratin?

Sju partibyten på 11 år

Ajit Singh är namnet. Son till den legendariske bondeledaren Charan Singh, har denne politiske entreprenör seglat genom den indiska politiken under det senaste decenniet, hoppande från tuva till tuva. När Janata Dal vann valet 1989 var han med. När Kongressen vann valet 1991 var han också med, nu som medlem i partiet. Efter 33 månader i det partiet är det alltså dags på nytt. Ajit Singh lämnar Kongressen och blir ledare för det nybildade bondepartiet. Kan sånt gå an? Ja, i Indien.

Två slår den tredje

Alliansen mot BJP i Uttar Pradesh består nu av en allians mellan Samajwadi Party, ett stort parti med mellan- och lågkastiga väljare, resterna av Janata Dal som nu kallar sig United Front liksom i Delhi, kommunistparterna och så det nybildade bondepartiet med Ajit Singh i spetsen. Mot sig har man hindunationalisterna, men även en tredje front bestående av Kongresspartiet och Bharatiya Samaj Party, daliternas parti. Just splittringen i tre fronter gör utgången ytterst osäker, eftersom valsystemet är uppbyggt på majoritetsvalkretsar, där det största partiet, i detta fall BJP, gynnas av att motståndaren är splittrad. För att två ska slå den tredje krävs alltså en gemensam front, vilket inte är fallet i årets val. Så böndernas manövrerande räcker kanske inte till för att rädda demokratin i Indien, men chansen finns faktiskt.

Staffan Lindberg

New Delhi, September 1996

Desinformation om barnarbete?

Sydasiens lät i sitt förra nummer den svenske matthandlaren Roger Edberg kommentera min film Mattan. Sedan filmen visades för första gången i svensk TV har han tagit varje möjlighet att i massmedia påstå att den ger en överdriven bild. Denna gång påstår han dessutom "att Magnus Bergmar är en aktiv medlem i BLLF". Hade Sydasiens gjort den lilla ansträngningen att fråga mig om detta hade svaret blivit: När jag var i Pakistan för att göra filmen om mattbarnen visste jag inte ens om att BLLF-Sweden existerade. Jag är inte aktiv medlem i organisationen. Jag har aldrig deltagit i något av organisationens möten eller utfört någon handling i dess namn. Till nyfikna redaktörer och andra kan en som vet meddela att jag de senaste 15 åren endast varit, och är, aktiv medlem i en enda organisation, nämligen Rädda Barnen. (Jag ger därtill mer eller mindre oregelbundet ekonomiskt stöd till ett tiotal miljö-, bistånds- och solidaritetsorganisationer...). Det som är intressant är Edbergs motiv. Han vill påskina att jag skulle vara jävig och ge en felaktig bild av verkligheten. Roger Edbergs motiv är både ekonomiska och moraliska. Han har under många år varit en av de stora importörerna av de här mattorna och nämns också av en mattexportör i min film. Edberg har tjänat grova pengar på utnyttjandet av dessa ständigt misshandlade och ofta kedjade eller våldtagna barn. Och enligt vad han säger till Sydasiens har han vetat om barnens existens. Ändå lyfte han inte ett finger eller satsade en enda krona till stöd för dessa barns rättigheter. Det är klart att Edberg i avslöjandets och skammens stund vill tona

ner övergreppen mot barnen. Med följden att han än en gång förnekar de utsatta mattbarnen!

Måste man se för att tro?

Rolf Edberg har aldrig sett kedjade mattbarn. Dessutom har han "frågat alla han träffat, men ingen har sett ett fastkedjat barn. Filmerna kunde väl ha visat ett barn som verkligen var fastkedjat." I bästa fall är Edberg bara okunnig om villkoren för de barn han i alla år gjort stor profit på. Troligare är att han vill rättfärdiga sig och mistänkliggöra filmerna. I själva verket sparkar han på det kedjade barnet. Jag fylls av vämjelse å dessa barns vägnar. Tyvärr redovisar inte Sydasiens vad filmerna förmedlar i frågan. Det är inte jag eller en speaker som talar om att barn kedjas utan dels en ägare i mellanledet, dels barn som själva kedjats då de rymt från arbetet. Ägaren, som för övrigt är en lokal partipamp i Benazir Bhuttos parti PPP, har berättat att han efteråt fått motta mycken ilska från andra mattexportörer för sin ärliga bekännelse. Att Edberg inte lärt sig konsten att lyssna till barnet är tydligt, men en mattägare i mellanledet borde han väl ändå kunna lyssna till? Pojken som berättar om kedjandet arbetade då filmerna gjordes för en leverantör till en exportör som Roger Edberg köpt mattor från i många år! Denne exportör har sedan dess aktivt sökt efter pojken. Vad tror du, Edberg, att han skulle göra med pojken om han fann honom? Det är elementärkunskap bland alla som har djupare kunskap om mattbarnens villkor i Pakistan att kedjning utgör ett straff vid rymning. Hur många barn som helst kan vittna

FOTO: MATS ÖHMAN

Skuldslaven Chatto var 6-7 år när den här bilden togs. Idag är hon fri och inte längre rädd för att möta sin ägare.

om detta. Men Edberg kan inte respektera barnets rätt att bli lyssnad till. Han måste se det med egna ögon. Måste du se våldtäkt och andra övergrepp också för att de skall vara sanna, Roger Edberg?

Barnens frånvaro

Det finns en grupp som lyser med sin frånvaro i den sammanställning om barnarbetet Karin MacLennan gjort åt Syd-asien, nämligen barnet självt. Barnet var också helt frånvarande i den artikel Karin skrev i Sidas tidning Omvärlden, och där det påstods att västvärldens reaktion hade försämrat situationen för Nepals mattbarn. Jag blev mycket förvånad när Karin berättade att hon skrivit den artikeln utan att träffa och lyssna till ett enda mattbarn. Hon hade heller ingen aning om huruvida de barn hon förmedlat påståendet om är skuldslavbarn eller "enbart" barnarbetare. Skillnaden är betydande.

Karins artikel i Omvärlden bidrog starkt till att andra medier hakade på och allmänheten bibringades uppfattningen att mattbarnen hade det bättre där de var. Detta blev en "sanning" även om de pakistanska mattbarnen. Min poäng är att detta skett utan att ett enda nepalesiskt eller pakistanskt mattbarn fått komma till tals, vilket i sig är ett övergrepp mot deras rättigheter. Verkligheten ser olika ut och det behöver inte vara i Nepal som i Pakistan, men där har jag, eller de erfarna internationella journalister och andra jag bett att fortsätta fråga, ännu inte hittat ett enda f d mattbarn som inte är lyckligt över att ha blivit fri från skuldslaveriet i mattfabriken. Och detta gäller oavsett om de nu går i

skolan, bara går hemma eller är i annat arbete! Ett exempel är Shenaz, den lilla flickan som i filmen knyter mattor hos tre bröder som regelbundet våldtog hennes föregångare vid mattstolen sedan de var 8 år. Shenaz, eller Chatto som hon kallas i familjen, är idag 9-10 år. Hon berättar:

"Jag gav mig iväg hemifrån när böneutroparen kallat till bön för första gången och kom inte hem förrän det blivit mörkt. Lönen var 10 rupier (2 kronor) om dagen. Jag var alltid trött, men vågade inte be om att få gå hem. Armarna, ryggen, ögonen, benen, överallt värkte det. Ibland när de som vaktade oss gick ut kunde vi prata lite. När jag gjorde fel blev jag slagen med mattgaffeln av ägaren och hans fru och jag har ännu här på händerna. När jag och mina bröder slutade anmäla ägaren oss till polisen och påstod att vi hade stulit. Polisen arresterade

min storebror och vi tvingades skriva under ett papper där det stod att vi skulle betala tillbaka vår peshgi (den skuld som gjort henne till skuldslav). Jag vågade aldrig gå ut i byn för jag var rädd för att möta ägaren och att han skulle göra något dumt. Där jag bor nu hjälper jag till med hushållsgöromålen. Jag är fri från mattarbetet och här är jag inte rädd för att gå ut."

Barnet före vuxentesen

Att lyssna till barnet innebär att respektfullt, förutsättningslöst, ödmjukt och lyhört kommunicera med det. Något som kräver tid. Jag har full förståelse för att Syd-asien inte har resurser att göra denna banbrytande insats, men föreslår ändå att tidskriften gör en uppföljning där barnen själva får komma till tals. Jag är gärna själv med och hjälper till lite på ett hörn, både som oberoende filmare och i min egenskap av redaktör för tidningen Globen, som görs just om och för barn. Det är barnet och inte intressenterna i dess liv och nöd - må de vara ägare, lokala eller internationella hjälporganisationer, eller som i Edbergs fall profitörer - som har tolkningsföreträde av vad som är bäst för det. Och ett barn som är upplyst om sina rättigheter kan tala för sig självt. Tyvärr finns det både pro- och antibojkottare som inte väjer för att utnyttja barnen för det de anser vara ett gott syfte. Så rapporterar norska Redd Barnas tidning från en manifestation i Indien där barn under vuxenskrivna plakater mobiliserats i en antibojkottmanifestation. När journalisten frågar några barn vet de inte vad bojkott är, men snabbt är en arrangör framme och förklarar att det var en felöversättning och

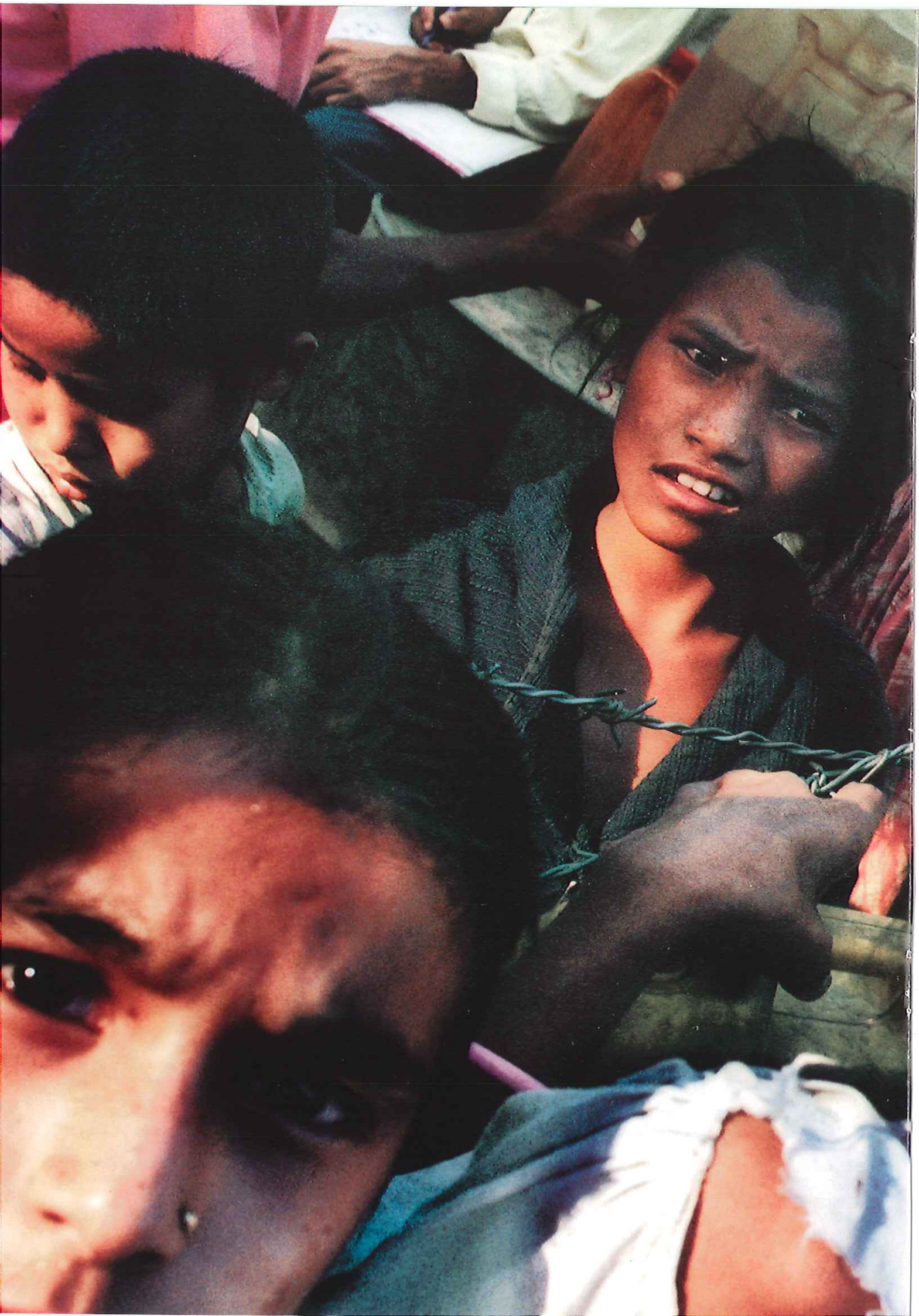
"att det var så här barnet menade". Bilden i förra Syd-asien från Indien som visar ett barn hållande ett plakat mot pakistanska varor som tillverkats av barnarbetare visar problemet från "andra sidan". Därför är det så viktigt att journalisten inte utnyttjar barnet som ett alibi för en vuxentes utan verkligen aktivt söker barnets egen berättelse och önsknings om förändring.

Mattgruppen utnyttjades

Roger Edberg ger en solskensbild av den svenska mattgruppens kontakter med de pakistanska mattexportörerna. Här glöms ut ex hur den svenska mattgruppen utnyttjades i falsk information från den pakistanska regeringen och mattexportörerna efter mordet på Iqbal Masih. Över världen spreds påståendet att svenskarna inte sett något barnarbete och att de var nöjda. Sen lades det förstås till att svenskarna ansåg att situationen i Pakistan var mycket bättre än i Indien. Blott den naive eller självgode kan tro att det är den lilla svenska mattgruppen som tvingat Benazir Bhuttos regering och mattexportörerna att agera i barnarbetsfrågan. Det är det yttre trycket, inklusive den spontana konsumentbojkotten som lyckats med detta. Flera av barnen i Mattan är bevisligen fortfarande skuldslavar. Idag göms barnen undan än mer och ägarna flyttar vävstolarna ut i hemmen för att ytterligare försvåra insyn. Samtidigt gör Benazir Bhutto och mattexportörerna uttalanden om att man nu endast kommer att tillåta export från garanterat barnfria exportörer. Vilka skall då stå för kontrollen i världens kanske mest korrupta land? Jo de som i alla år blånekat till att mattbarnen existerat!

Nyligen ville de pakistanska mattexportörerna köpa sig information om "hur mycket de våldtagna systrarna i Mattan fick betalt för att berätta om övergreppen" och var de systrar som ersattes av bl a Chatto befann sig idag. Det var den dåvarande pakistanska ambassadören i Expressen kallade "prostituerade" när filmen visades första gången. När de var i 8-12-årsåldern gängvåldtogs de upprepade gånger av de tre ägarbröderna, som hade polisens stöd. Egentligen var det socialt omöjligt för systrarna, liksom för alla deras olyckssystrar, att berätta för mig. Men de gjorde det ändå. Den pakistanska regeringen, massmedia och mattexportörerna sprider alla lögnen om "Mattan" eftersom det är en film där bevisen är så starka att ingen motpropaganda kan undanröja dem. Exportörerna har anlitat en reklamfirma för att göra en motfilm. Det är Roger Edbergs vänner som vill komma åt filmen och de våldtagna systrarna. Det är i det ljuset hans kommentarer skall ses. Här finns nu en källa att citera. Och det är just så desinformation förvandlas till "sanning"! I Pakistan är inget annat att förvänta, men i Syd-asien...

Magnus Bergmar

Framtiden är osäker och vardagen präglas av väntan.

FOTO: MAGNUS NIEDEMAN

Lägerlivet kan vara deprimerande och det gäller att hålla humöret uppe. På bilden hjälps två kvinnor åt med en säck ris.

De glömda flyktingarna

Kring 100 000 bhutanesiska flyktingar lever idag i flyktingläger i södra Nepal. Deras framtid har hittills stått långt ned på den internationella dagordningen och förekommer sällan i nyhetsrapporteringen. I början av året fick frågan en viss uppmärksamhet i samband med att protestmarscherande flyktingar togs i förvar av indiska myndigheter men ingenting hände.

Flyktingarna drevs ut ur Bhutan under slutet av 1980-talet när den styrande drikparegimen började tillämpa en politik som i praktiken berövade alla bhutaner av nepalesiskt ursprung på deras medborgarskap. För att visa sitt missnöje har flyktingarna sedan januari i år börjat organisera protestmarscher tillbaka till hemlandet. Men de har stoppats och deltagarna har internerats av indiska myndigheter.

Den nepalesiska folkgruppen, s k Lhotsampas, invandrade till södra Bhutan under slutet av 1800-talet. Problemen började emellertid inte förrän drikparegimen inledde en s k etnisk rensning under mitten av 1980-talet, Lhotsampagruppen tvingades fly genom bergen i norra Indien och vidare in i sydöstra Nepal. Det finns också en politisk förklaring till händelseutvecklingen där politiken ses som den bhutanesiske kungens motstrategi mot krav på demokratisering. Många tror att flyktingarnas enda chans att återvända är en indisk intervention.

Flyktingarna står under FNs flyktingkommissariats beskydd. Lägren i Nepal har byggts upp på nyröjda skogsytor. Bostäderna består till största delen av bambuhyddor med tak av bastmattor. I varje läger distribueras mat och andra förnödenheter. Det finns sjukvårdsstationer och en viss skolverksamhet. Flera av flyktingarna utsattes för tortyr innan de lämnade Bhutan och befinner sig nu på den långa och mödosamma vägen tillbaka till ett normalt liv.

I våras besökte Anna Widmark tillsammans med fotografen Magnus Neideman flyktinglägret Khudunabari i Nepal. Där träffade de bl a skolläraren Tula Ram och några av de personer som arbetar med rehabiliteringen av tortyroffren. Det lägerliv de rapporterar om består mest av att vänta. På någonting att göra. På framtiden. Det kan vara svårt att hålla humöret uppe. Sysslolösheten är en av vardagens största fiender och i lägren gör man därför sitt bästa för att sätta igång olika aktiviteter.

FOTO: MAGNUS NIEDEMAN

I väntan på framtiden

Möte med en ung lärare i bhutanesiskt flyktingläger

Khudunabari Camp i sydöstra Nepal är ett läger för bhutanesiska flyktingar. Många av dem får en grundutbildning i lägret men andra går bara och väntar på att få en chans till vidareutbildning. Sedan två år tillbaka undervisar Tula Ram Dhungana på Druk Model School, men han drömmer om att lämna lägret för att läsa juridik.

FOTO: MAGNUS NIEDEMAN

En elev i klass 3 H lyssnar uppmärksamt på lärarens ord.

– En sten är någonting mjukt. Ja eller nej?
– Nej, Sir! svarar eleverna i kör.
– Vad är den då? säger läraren och pekar på en liten pojke längst fram. Pojken ställer sig skyggt upp med händerna bakom ryggen. – Hård, Sir!

De 56 eleverna sitter med korslagda ben på flätade jutemattor. Varje elev har en blyertspenna och en bunt med böcker framför sig på golvet. Det är lektion i engelska i klass 3H. Klassrummet har bambuväggar och jordgolv. En svart tavla och ett bord är de enda möblerna. Men det verkar inte spela någon roll, för det är undervisningen som är viktig. Allting präglas av en inövad, sträng disciplin och en stor respekt för läraren. Tula Ram Dhungana står framme vid tavlan. Han är flykting från södra Bhutan och klassföreståndare på Druk Model School i Khudunabari Camp. Ett av sju flyktingläger i sydöstra Nepal.

Skolan drivs av den katolska organisationen Caritas, och ligger i utkanten av flyktinglägret i skuggan av höga salträäd. Den stora skolgården omges av huslängor av bambu. Det finns 32 klassrum för skolans totalt 3282 elever. De flesta lärarna är mycket unga, medelåldern är 24 år.

Tula Ram skriver upp namn på olika frukter på svarta tavlan. Och frågar.

– Vem har sett ett äpple? – Jag, Sir, säger en av flickorna. – Stå upp då. Var kan man hitta äpplen i Bhutan? – I Samchi distriktet, Sir.

Han är energisk och pratar med hög röst. Ofta säger han fel med flit och får sina

elever att skratta. Han är 25 år, men ser några år äldre ut. Lite är det kanske för att han har helskägg och mustasch, men mest för att han ser lite sliten ut och har håliga kinder.

Eleverna i Tula Rams klass är mellan 8 och 19 år gamla. Det finns flera förklaringar till den stora ålderskillnaden. Dels beror den på att en del av eleverna började skolan först när de kom till lägret. De kommer från fattiga familjer som inte hade råd att sätta dem i skola i Bhutan. Dels beror den på att många tvingades avbryta sina studier hösten 1990, då skolorna i södra Bhutan stängdes för att göras om till fängelser och militärförläggningar. Anledningen var att landets kung ville straffa folket i södra Bhutan för att de demonstrerat mot förtryck och mot landets nya lagar som frantog många deras medborgarskap.

Lektionen är slut och en annan lärare kommer in, för eleverna har ingen rast före nästa lektion som är nepali. Det är det enda ämne som inte Tula Ram undervisar i.

När vi kommer ut på skolgården frågar han om jag vill träffa hans familj.

Flykten från Bhutan

Jag blir bjuden på nudelsoppa på en stor aluminiumtallrik. Dammiga solstrålar silas in genom de tunna bambuväggarna. Det är hett ute, men inne i hyddan är det skuggigt och svalt.

Familjen Dhungana bor i en av flyktinglägrets totalt 2100 hyddor. När den kom till lägret tilldelades familjen 3,5x5,5 meter

markyta och tolv stora bambustavar. Sen byggde de själva sitt hus. Det var tre år sen nu. Men Tula Ram säger att inte mycket har hänt sen dess.

– Vi bara väntar. Alla väntar på att få återvända. Och man måste hela tiden hoppas att det kanske blir i morgon eller i övermorgon, eller i alla fall väldigt snart. Sedan fredsmarschern började i januari tänker alla att vi kommer att få återvända innan det här året är slut.

Familjen lämnade sin gård och allt de hade i en avlägsen bergsby i Samchi distriktet i södra Bhutan. De klarade sig bra där, för det mesta de behövde odlade de själva.

Efter grundskolan gick Tula Ram tre år på internatskola i Samchi, den största staden i distriktet. Men under hösten 1990 pågick demonstrationerna i södra Bhutan, och fyra månader innan han skulle gå ut till klass 9 stängdes skolan.

Demonstrationerna och deras familjer straffades på olika sätt. En del sattes i fängelse och torterades, andra dömdes till straffarbete och böter. Men även resten av folket i södra Bhutan fick lida för demonstrationerna. Regeringen nekade dem exempelvis sjukvård och undervisning. Militärstyrkor skickades ut till alla byar för att som regeringen sa "kontrollera anti-nationalisterna". Tula Ram berättar att när det kom polis- eller militärofficerare till byn tvingades bybefolkningen att förse dem med mat och unga flickor, för att inte straffas.

Tula Ram Dhungana fördriver tiden med att undervisa flyktingbarn i Khudunabarilägret men drömmer om att läsa juridik.

Eftersom hans yngre bror Bhanu Bhakta deltagit i demonstrationerna blev han tvungen att fly till Nepal. Hela familjen tvingades skriva på papper där det stod att de skulle rapportera till militären om de träffade eller hade kontakt med Bhanu Bhakta. De hotades med landsförvisning och fängelse. Efter det fängslades och torterades Tula Rams far i tre månader. När han släpptes ut ur fängelset tvingades han att skriva under ett papper där han lovade att lämna landet, annars skulle han fängslas igen.

Den 8 april 1994 lämnade familjen Bhutan. Vid gränsen till Indien fanns militär som videofilmade och fotograferade familjen och Tula Rams far skrev på papper som han inte ens kunde förstå. Många flyktingar säger att de har tvingats skriva på papper på att de lämnat landet frivilligt, vilket i Bhutan betyder att man avsäger sig sitt medborgarskap.

Bröder i fängelse

Tula Ram sitter med benen i kors på en av bambusängarna. Han är ganska liten och senig. Och han pratar hela tiden. Han har bytt från sina lärarkläder till jeans och en t-shirt med den blå texten: Stoppa kränkningar av mänskliga rättigheter i Bhutan. På en krok av ståltråd på väggen bakom honom hänger en bunt handskrivna brev.

– De kommer från mina bröder som sitter i fängelse i Indien, förklarar han när han ser min blick. Vi har just fått brev från min äldsta bror. Han skriver att han mår bra

och att han inte kommer att skicka brev förrän det händer honom något. Men vi har just fått höra att man började tortera fångarna i måndags.

Sen berättar han. Om en bhutanesisk organisation som organiserade en stor fredsmarsch mot Bhutan i vintras. Man sökte frivilliga och Tula Rams yngre bror Bhanu Bhakta ville gå med. De visste att det kunde bli farligt så Tula Ram diskuterade mycket med sin bror. Tillslut bestämdes det att både Bhanu Bhakta och den äldste brodern Durga Lal skulle gå med i fredsmarschen, medan Tula Ram skulle stanna i lägret för att ta hand om föräldrarna och småsyskonen. Den 11 januari lämnade den yngre brodern lägret. Och sen gick också den äldre. Men folket i fredsmarschen kom aldrig så långt som till Bhutan, för i Indien stoppades de av militär och sattes i indiska fängelser.

Tula Ram säger att Indien måste hitta på en anledning. För det finns ingen lag som förbjuder fredsmarscher. Och fortfarande är det ingen som vet varför de som gick i fredsmarschen fängslades.

Vi tittar i ett blårutigt fotoalbum. Det är fotografier från fredsmarschen och jag frågar Tula Ram om han hade velat vara med. Han förklarar att han alltid vill göra det som är bäst. Och den här gången var den bästa lösningen att bröderna gick och att han stannade kvar. På så sätt kan han samtidigt som han fortsätter undervisa, också jobba för återflytten och folkets rättigheter. Nu väntar han på veckans nyhetsbrev för att

läsa vad som står om tortyren. Tula Rams mor Dibay Sori ger mig en aluminiummugg med sarwath pani, en stark dryck gjord av vatten och kryddor.

Vardagens hjältar

Jag tittar in i Tula Rams rum. Det är pyttelitet, kanske fyra kvadratmeter. Det finns en bambusäng med halmmadrass och en hylla. På väggarna sitter färgglada bilder av hinduiska gudar. Men Tula Ram säger att han inte tror på någon religion.

– Det skapar bara konflikter. Om jag tillhör en religion, grupp eller kast, och min kompis tillhör en annan, så kan vi bli ovänner bara av den orsaken. Därför har jag ingen religion.

På väggen sitter också en plansch på den indiske gurun Sai Baba. På hedersplats hänger ett porträtt av Tek Nath Rizal, den bhutanesiske frihetshjälten. Han är prydd med färgade blomstergirlanger. Tek Nath Rizal var tidigare parlamentsledamot och kunglig rådgivare i Bhutan. 1989 gick han i exil till Bhutan och startade People's Forum for Human Rights. Han arresterades samma år av nepalesiska myndigheter och utlämnades till Bhutan. 1995 dömdes han för förräderi och subversiv verksamhet sen han protesterat mot behandlingen av lhotsamapas. Nu är han en av Amnestys samvetsfångar.

Rummets tak är tätat med stora pappersark med siffror och bokstäver som blivit över efter lektionerna.

Tula Ram har lektioner fem eftermidda-

gar i veckan. Hans månadslön på 792 rupier är livsviktig för familjen. För ransonerna räcker aldrig och dessutom måste det köpas kläder, grönsaker och mjölk.

På fredagmorgnar har lärarna möte om pedagogik och undervisning, och på lördagsmorgnar kommer alla lärare och elever till skolan för att städa skolan och skolgården. Efter det planerar lärarna tillsammans för nästa vecka. Tula Ram säger att det tar några timmar varje dag att förbereda morgondagens lektioner. Ibland på förmiddagarna undervisar Tula Ram också frivilligt på en skola för vuxna som flyktingarna själva driver.

Ungefär en gång i månaden lämnar han lägret. Antingen för att gå på lärarmöten eller för att hälsa på vänner och släktingar i de andra lägren. Annars försöker han göra saker i lägret och hjälpa folk med allt möjligt, bara för att få tiden att gå. Han säger att han har blivit rastlös i lägret och inte orkar sitta stilla.

Väntar är egentligen det enda man gör. Men alla i lägret väntar på olika sätt. En del blir överaktiva och måste jobba hela tiden. Andra blir deprimerade och får ångest. En del försöker bara glömma, andra gör allt för att minnas och dokumentera det som hänt. Alla säger att de är hoppfulla inför återflykten till Bhutan, men utåt sett verkar många uppgivna.

Tvång att bära Gho och Kira

Sedan 1989 finns en lag i Bhutan om att alla måste bära det nordbhutanesiska drukpa-folkets kläder. Dräkten heter Gho för män och Kira för kvinnor. Om sydbhutaner

ses i andra kläder blir de straffade av polis eller militär. De tvingas då att betala böter, utföra straffarbete och i värsta fall, om de upptäcks flera gånger, blir de fängslade och torterade.

– Drukpakläderna är för tjocka att bära på sommaren, för då är det ofta väldigt varmt i södra Bhutan, säger Tula Ram och pekar på sin far Chandra Lal som sitter på en pall i dörröppningen. Han bär fortfarande Gho. Det är en dräkt av vitt ylletyg. Skjortan knyts omlott och har broderade kanter. På huvudet har han en svart och röd yllehatt.

– En gång när jag var 16 år blev jag straffad för att jag inte bar Gho.

Tula Ram berättar att han gick med tre kompisar från skolan i Samchi till sin hemby. Det var tre dagars vandring och de måste korsa 21 floder. Det var sommar och hett och ingen av pojkarna bar Gho. En militär såg dem och förde dem till en militärförläggning där de tvingades att betala 300 ngultrum var. Sen fick de städa förläggningens gårdsplan i över tre timmar medan bybefolkningen tittade på.

Från åskdrakens land

Tula Ram berättar varför alla lhotsampas, sydbhutaner tycker att de hör ihop. År 1624 kom kungarna i Nepal och Bhutan överens om att 60 familjer skulle flytta från Nepal till Bhutan. Detta gjordes för att införa konst och arkitektur i landet, samt för att lära bhutaneserna att odla.

Ur ett knöligt kuvert tar Tula Ram fram en bunt papper. Det är olika diplom, betyg och intyg som han fått i Bhutan och i flyktinglägret. Han ger mig en liten vinröd

bok i plast. Varje sida har ett sigill med två åskdrakar på. Bhutans officiella namn är Druk-Yul, vilket betyder Åskdrakens land. Jag läser: Bäraren av detta kort är en bhutanesisk medborgare, Royal Government of Bhutan.

– Bhutans regering säger att vi inte är bhutanesiska medborgare, säger Tula Ram. Många fråntogs sina medborgarskapsbevis i Bhutan eller vid flykten. Men jag har kvar mitt bevis och mina papper. Det är allt jag har.

Sen berättar han om sina framtidsplaner att åka utomlands med sin kompis Gopi Lal och läsa juridik.

– Vi vill jobba som jurister när vi kommer tillbaka till Bhutan, säger han och fortsätter. Det finns inga domare eller jurister där som studerat juridik, och det finns inte några riktiga lagar eller någon riktig konstitution. Allt styrs av kungen.

Ändå tror Tula Ram att det högst kommer att ta ett par år innan Bhutan blir en demokrati. För det finns en rad partier och organisationer i exil som jobbar hårt för en demokratisering. Men Tula Ram säger att han måste komma bort från lägret för att kunna göra någon nytta.

– Det ser mörkt ut för oss. Vi känner oss väldigt frustrerade. För vi bara väntar och väntar. Vi gör inget, varken för landet eller för oss själva. Det är som om allt står stilla.

Gopi Lal dyker upp i dörröppningen och säger att vi måste skynda oss. Det är skolans årliga sporttävlingar som ska avslutas och snart är det lärarnas tur att tävla. Och när vi kommer ut på det stora fältet finns det inte ett spår kvar av Tula Rams dystra ord.

Vägen tillbaka efter tortyren

Det är gassande sol i Khudunabari Camp och jag dricker *chai* på flyktingmottagningens veranda tillsammans med Durga Prasad Adhikary, som förestår mottagningen och Deepak Sharma, som är frivillig socialarbetare i lägret. De berättar om tortyren i Bhutan. Våldsamheterna inleddes hösten 1990 efter att pro-demokratiska demonstrationer hållits i landets södra delar. Många män arresterades utan anledning och beskyldes för att vara terrorister och antinationalister. De utsattes för brutal tortyr i fängelser och militärläger.

Under en promenad i lägret berättar Durga Prasad Adhikary att han suttit fängslad i trettio månader i Bhutan. Från den sjunde november 1990 till den andra maj 1993.

– Jag arresterades med 16 andra från samma kvarter och redan första dagen blev vi torterade, säger han tyst. Militären påstod att vi var antinationalister och ville få oss att erkänna.

Efter tolv dagar skrev han på ett papper där han erkände saker han inte gjort.

Under tiden i fängelset jobbade fångarna med väg- och skogsarbete, och uppförde sju fängelsebyggnader. De första åren arbetade de från morgon till kväll med bara en kvarts rast för lunch. Men efter att Röda Korset fått besöka fängelserna i slutet av 1992 förbättrades förhållandena. De fick bättre mat och mindre jobb.

Han berättar mycket om tiden i fängelserna, men han vill inte prata om tortyren han utsattes för. Det får honom bara som han själv säger, att minnas det han kämpar för att glömma.

När Durga Prasad Adhikary släpptes flydde han direkt till Nepal. Han träffade sin nuvarande fru Bal Kumari i lägret, och nu har de en tio månader gammal son.

– Min generation har fått lida mycket. Men nu måste vi se till att våra barn får det bra. De ska slippa allt det vi gått igenom.

Tortyrmottagningen drivs av CVICT (Centre for Victims of Torture) som är en lokal organisation som arbetat i flyktinglägren sen 1992. I Khudunabari Camp kommer 149 personer regelbundet till mottagningen för att få hjälp och rådgivning av CVICTs volontärer och assistenter. De får också lära sig

avslappningsövningar och yoga. Det är både män, kvinnor och barn som kommer, och alla har utsatts för någon form av fysisk tortyr i Bhutan.

På gårdsplanen framför hyddan leker några små barn med en boll. De är toviga och smutsiga, och skriker högt och glatt.

Det handlar om att glömma

En blankpolerad jeep svänger in och parkerar framför hyddan. CVICTs psykolog och läkare kliver ur. Båda bär mörka solglasögon. Psykologen Bhava Nath Poudyal och läkaren Shyam Regmi är båda en bit under trettio år. De åker runt mellan de fem flyktinglägren och kommer till Khudunabari Camp två gånger i veckan.

Deras huvudsakliga arbete är att utbilda de volontärer som jobbar med tortyroffren i lägren. I stor utsträckning har CVICT valt volontärer bland de flyktingar som själva varit utsatta för och genomgått tortyr. Man menar att de har lättare att komma offren nära eftersom de kan förstå problemen. Bara i svåra fall ger CVICT individuell behandling. Och trots att det är många som lider svårt har man inte haft ett enda självmordsfall i lägren. De allra flesta lider av något som kallas "Post Traumatic Stress Disorder". Det betyder att de upplever tortyren om och om igen. Många har också svår ångest, depressioner och psykosomatiska besvär. Och CVICTs arbete går ut på att försöka få dem att förstå att tortyren är något som passerat.

– Vi vill få dem att inse att de måste glömma för att kunna leva vidare, säger psykologen. Tortyr är något som kan bryta ner ett helt folk inifrån. För den leder ofta till aggressivitet, svåra depressioner och splittring av familjer.

Psykologen och läkaren berättar att den absolut vanligaste tortyrmetoden är "chepwa", vilket innebär att två stockar placeras på varsin sida av fångens lår och sen hoppar någon på dem tills muskler och ben går sönder. En annan vanlig metod är upprepade slag och sparkar mot fångens fotsulor, rygg och huvud. Det används också skärp, piskor, olika vapen, påkar, bambu- och järnrör. Det händer även att fången hängs upp och ned under en längre tid, samt att huvudet hålls nere i en hink med vatten tills fången nästan slutar andas. Tortyr utförs också med chilipeppar, då pulvret hålls i fångens ögon, näsa och mun. Fångarna får alltid dålig mat och hinduer tvingas ibland äta kokött. En mycket stor del av tortyroffren i lägret är kvinnor som utnyttjats sexuellt och våldtagits av polis och militär.

Den lidande masken

De som jobbar på CVICT säger att man har som mål att ta bort den lidande masken från offrens ansikten. När man lyckas med det menar man att personen är helt återställd och kan leva ett normalt liv igen. CVICT menar att ett genomsnitt på 35 personer botas varje månad. Detta trots svåra förhållanden där de flesta av tortyr-

offren är sysslösa, och lever i splittrade familjer som sörjer separationer och dödsfall, och kanske inte ens klarar av att sköta det egna hushållet. Ibland händer det att personer som verkar helt botade, plötsligt bryter samman igen.

– Det kan vara på grund av en småsak, säger doktor Shyam Regmi. Till exempel att man läser något om förhandlingarna mellan Bhutan och Nepal. Men ofta är det småekonomiska problem som är orsaken. Som att man inte har råd att köpa ett par skor till ett av sina barn. Det kan vara vad som helst.

Ofta vet inte ens offrens familjer vad deras anhöriga utsatts för. Kulturen bidrar till att man har en ganska hård syn på våldtäkt och det har hänt att män lämnat sina fruar när de fått veta att det blivit våldtagna. Och få män kan tänka sig att gifta sig med en kvinna som våldtagits eftersom hon anses vara smutsig.

Flyktingarna i lägret bearbetar sina minnen och upplevelser på olika sätt. Många man möter i lägret vill berätta för slippa ha sina upplevelser för sig själva. Men med tortyroffren är det annorlunda. De vill bara bli fria från minnena. De kämpar varje dag för att glömma. Att berätta om tortyren innebär bara att påminnas om vad som hänt. Och därför är det svårt att prata med offren om tortyren.

Psykisk tortyr

För närvarande har CVICT nästan 2500 tortyroffer i flyktinglägren i Nepal. Det är bara några få procent av flyktingarna. Men Bhava Nath Poudyal menar att detta bara är en liten del av det totala antalet tortyroffer, eftersom CVICT bara tar hand om dem som blivit fysiskt torterade. Utöver dessa finns det också de som sett familj och vänner torteras, våldtas eller dödas, samt de som utsatts för psykisk tortyr.

Det finns olika former av psykisk tortyr, men det vanligaste är att personen sätts i en mörk isoleringscell under en längre tid och regelbundet får höra att hans familj och vänner torterats och dödas.

– Det förstör psyket på vem som helst, säger Bhava Nath Poudyal. Vi har ett stort antal människor som brutits ned psykiskt och behöver speciell behandling för att bli friska igen.

CVICT jobbar självständigt, vid sidan av myndigheter och andra organisationer. Man tar vittnesmål från alla tortyroffer och besöker fängelser. All information dokumenteras och offrens skador fotograferas, men materialet är hemligt och inga uppgifter lämnas ut.

FOTO: MAGNUS NIEDEMAN

Det finns ett stort antal flyktingar som är psykiskt nedbrutna, säger psykologen Bhava Nath Poudyal som arbetar med rehabilitering av tortyroffer.

– Det handlar om att inge förtroende, säger psykologen. Det är så vi jobbar.

Hantverk som terapi

I två större bambuhyddor har BRAVVE (Bhutanese Refugee Aiding the Victims of Violence) kurser för tortyroffer. Det pågår nu kurser i att sy, väva, brodera och skriva maskin, och det är tio personer i varje grupp. De flesta är kvinnor.

På en stor matta i ett av rummen sitter några unga kvinnor och broderar korsstyggn på brun juteväv. Garnerna är i starka färger och väggarna dekorerade med deras konstverk. Det är mest motiv som blommor, kaniner och ekorrar.

Padan Lal Neopaney, en av kursdeltagarna, visar upp sin bild, med blommor och hjärtan som omger de snirkliga bokstäverna: "Sweet Remember".

– Våra broderier skickas till en butik i Kathmandu, berättar hon. Och om de säljs får vi pengarna.

När vi kommer ut ur hyddan säger Pravvena Rai, som är lärare i maskinskrivning, att folk som börjar kurserna förändras.

– Alla blir gladare och öppnare, säger hon. Ingen mår bra av att gå omkring sysslös här, speciellt inte de som haft det svårt i Bhutan. För dem fungerar hantverk som en terapi.

Dansrytmer hypnotiserar kobran

Stämningen i det stora tältet i Stockholm är lik den känsla man får när man för första gången trängs med folket på en gata i Delhi för att komma åt att se vad som försiggår framför folksamlingen. Ingen vet riktigt vad som kommer att ske när en danstrupp kommer till stan.

Rajasthanska zigenare

"Les Gitans du Rajasthan" kommer från Tharöknen i Rajasthan. Vi får veta att gruppens medlemmar tillhör den så kallade kalbeliakasten. Dess medlemmar är sedan århundraden ansedda som lågkastiga zigenare. Dansen och musiken är deras offer till Nagas, ormgudarna. Fastän artisterna har en låg social status är de ändå respekterade i Indien. De är välkända för att kunna tämja de farliga ormarna och för att kunna rädda liv när ormen tagit revansch på människan.

Gruppen består av musiker, dansare och sångare. Deras musik är taktfast men ändå melodisk och svävande. Den ena danserskan efter den andra kommer in och virvlar med sådan hastighet att åskådarna blir lite snurriga av att bara titta. I några nummer utförs atletiska konster såsom att kunna vända sig baklänges ner till marken och

"Les Gitans du Rajasthan" hypnotiserar kobror med sin dans och musik men vid Sverigebesöket hade ormarna lämnats hemma.
FOTO: RE:ORIENT

med ögonlocken plocka upp ringar som lagts bakom deras fötter. Ett nummer utförs balanserat på téglas, bärandes många staplade krukor på huvudet. Publiken drar in andan ännu lite mer när det förklaras att nästa nummer kommer att ackompanjeras av instrumentet marali pungi, blåsinstrumentet som endast spelas till ormdansen. Några riktiga ormar har man dock inte med sig. Det spelar ingen roll för danserskorna har hypnotiserat publiken lika bra som de hypnotiserar kobrorerna.

Många generationer av musiker
Flera av musikerna är släkt och kommer

från langakasten som endast bestod av yrkesmusiker. Man sjunger berättelser fulla av liv och hängivelse. Sången ackompanjeras av det underbara stråkinstrumentet sarangi. Sarangin låter samtidigt som en harpa och en violin men med sitarens klang och djup. Ljudet får håren att ställa sig på ända. Sarangins ljud kan inte beskrivas, det måste upplevas. Om gruppen återkommer till Sverige är osäkert. Gör den det så rekommenderas att ni släpper allt ni har för händer och likt de många hundra som bevittnade ensemblens framträdande i Stockholm, tittar på den oförglömliga upplevelsen av ljud och färg som de skänker sin publik.

Färgsprakande Re:orient

Mer än någon gång tidigare var årets Re:orient festival en blandning av musik och underhållning och präglades av en Orient med medelpunkten i regionen runt Nordafrika. Två inslag som var i särklass var de indientrerade "Les Gitans du Rajasthan" och "Apna Sangeet".

FOTO: RE:ORIENT

"Apna Sangeet" från England livade upp årets Re:orient festival med sin bhangramusik.

Vandrande musiken i modern tappning

Gruppens namn, Apna Sangeet, betyder "vår musik". Gruppen härstammar från England och de flesta av gruppens sju medlemmar kommer ifrån Birmingham. Deras musik är som en vild och sjudande blandning mellan sjuttioalets västerländska popmusik och den indiska, lite oortodoxa, gatumusiken som kommer invandrande från byarna till staden.

En nygammal favorit

Musikstilen kallas för bhangra. Bhangra är inte något nytt utan egentligen en musikstil i en konstant förvandlingsprocess som har pågått i många hundra år. Från början anses det ha varit de indiska böndernas skördefest – bisakh – som gav tillfälle till glädjemusik. När bönderna började flytta in i städerna tog man sin musik med sig. Undan för undan ändrades den från att ha varit bondemusik till att bli stadsmusik och vidare till populär-

musik. På samma sätt har dagens indier, och speciellt de som härstammar från Punjab, tagit "sin" musik och gjort den till ett forum där det gamla och det nya kan få plats i samma sånger. Inom den grupp av andra och tredje generationens indier i diasporan i England och i USA är begreppet välkänt.

Musik att upptäcka

Tyvärre har musikstilen inte fått den genomslagskraft som man trodde på sjuttioalet. Den musiker som blivit mest känd internationellt är kanske Apache Indian fast hans musik egentligen bara snuddar vid bhangrarytmerna. När jag pratar med personalen i butiken Multi Kulti i Stockholm bekräftar de bhangrans brist på genomslagskraft i Sverige. "Bhangramusiken är relativt okänd här", säger man.

Åsa Hole

En socialpolitisk sandlåda

I en nyutkommen forskningsrapport från Högskolan i Lillehammer har Hans-Jørgen Wallin-Weihe koncentrerat sig på temat "Kolonialmakt och socialpolitik i Indien". Europeisk välfärds- och socialpolitik i Indien skall förstås både i relation till den samtida politiken i Europa och de lokala indiska traditionerna, skriver Hans-Jørgen i ett sammandrag av sin rapport.

Den indiska situationen var en blandning av många olika kulturer som alla hade sina egna traditioner när det gällde social välfärd. Den europeiska socialpolitiken i Indien bedrevs till stor del med hjälp av de redan etablerade indiska systemen. Samtidigt fanns det viktiga inbördes skillnader mellan kolonialmakternas politik. De största skillnaderna finner man mellan den portugisiska katolicismen och den engelska utilitarismen. Portugal ville bygga ett imperium och men fick till sist nöja sig med bakvägarna Goa och Diu. Storbritannien ville i första hand tjäna pengar men byggde ett imperium.

Från respekt till avståndstagande

Portugal var den första europeiska kolonialmakt som etablerade sig i Indien, mellan 1600 till cirka 1800 var portugiserna praktiskt taget ensamma i Indien. Kring 1600-talet etablerade sig flera andra europeiska handelskompanier i Indien. Kompanierna understöddes av den politiska ledningen i hemlandet. Förtjänsterna på handeln var stora och även mindre europeiska nationer som Danmark skaffade sig kolonier i Indien.

Européerna visade till att börja med stor respekt för den indiska kulturen. Visst ansågs den som "exotisk och främmande", men den var ändå högt utvecklad. Sir William Jones, grundaren av The Asiatic Society i Bengalen, jämförde tex vissa hindu-manuskript med de klassiska grekiska och romerska manuskripten.

Men det skulle bli annorlunda. Varefter den europeiska närvaron stabiliserades och blev en viktig maktfaktor förändrades synen på den indiska kulturen. Européerna började tala om den som "barbarisk och vidskeplig". Tiden var inne för att exportera europeiska värderingar och kultur till Indien. Socialpolitiken blev ett viktigt verktyg i denna process. Kampen mot slaveriet, mot änkebränningen och mot kast-systemet var viktiga principfrågor.

Ändrad hållning

Både i Indien och Europa ledde den ökad urbaniseringen och den tekniska utvecklingen till sociala problem som engagerade de sk utilitaristerna. Ett viktigt inslag i deras tänkande var att fakta kunde registreras och

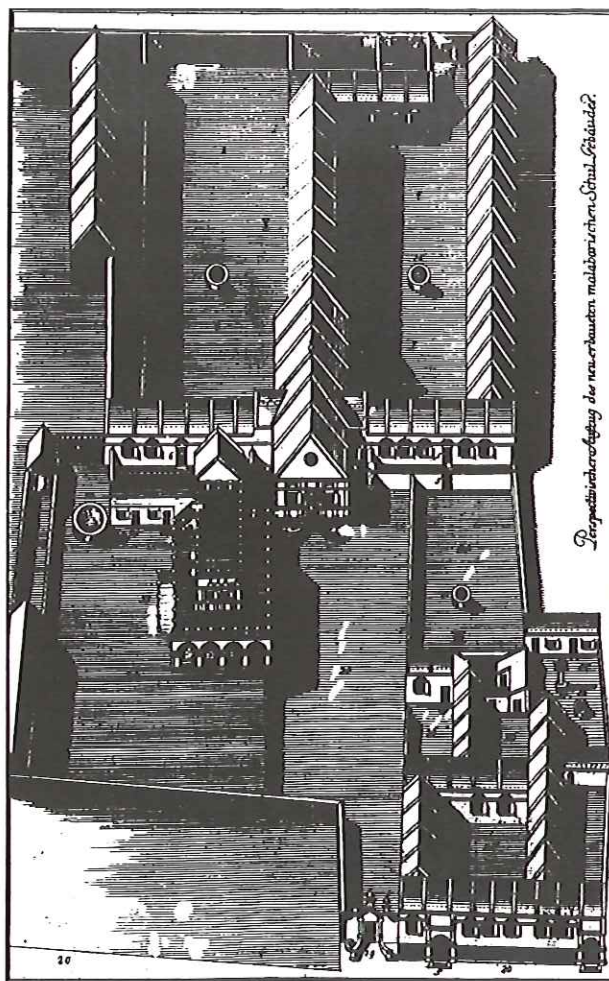
förstås genom statistik. Utilitaristerna hade den fria marknadsekonomi som ideal. De menade att den praktiska socialpolitiken måste anpassas till en komplicerad verklighet som förutsatte ett rättssystem, en administration och ett skatteväsen.

Den dominerande makten i Indien runt 1800 och fram till Sepoyupproret var det brittiska ostindiska kompaniet. Många av de mest kända utilitaristerna var anställda av kompaniet. Den förste var James Mill och efter honom följde sonen John Stuart Mill. Thomas Malthus, upphovsmannen till befolkningslagen, var också anställd av kompaniet. De undervisade bl a blivande tjänstemän vid kompaniets eget universitet. Politiken i Indien var en "sandlåda" för deras teorier.

Det portugisiska projektet

Portugiserna skilde sig från de andra europeiska nationerna och handelskompanierna genom att de koplade sina handelsintressen till katolicismen. Portugiserna kom till Indien 1498 för att "tjäna Gud och tjäna en slant på kuppen". Parallellt med handeln förde de en aktiv kamp mot andra trosföreställningar.

Den portugisiska katolska kyrkan byggde kyrkor och grundade utbildningsinstitutioner. Genom både tvång – bl a i form av en aktiv inkquisition – och välfärdsprojekt lyckades man omvända många indier. I valet mellan att svälta eller att bli katolik var det många som konverterade. De kallades lite föraktfullt för "riskristna".

Gärna undervisning men ingen mission, ansåg lokalbefolkningen. Etsningen är från 1700-talet och visar skolkomplexet i den danska kolonin Tranquebar i Tamill Nadu.

Epitetet anspelade på att omvändelsen ofta inte varade längre än svälten.

Danmarks mellanställning

De danska kolonierna i Indien var små och spelade därför aldrig någon större roll. Men den danska politiken är ändå intressant, inte minst därför att de danska handelsintressena var tvungna att förhålla sig till en stark pietistisk kungamakt som tidigt accepterade och önskade mission i kolonierna. De första icke-katolska missionsverksamheterna i Indien bedrevs därför med utgångspunkt i de danska kolonierna. Verksamheten blev bara i mycket begrän-

sad omfattning kopplad till andra sociala välfärdsprojekt. Enstaka tillskott bestod av missionskolor, distributionen av livsmedel och hjälp till t ex föräldralösa barn. Målet var fortfarande omvändelse till den kristna tron.

Dubbla mål

I de kompanidominerade områdena växte olika sociala välfärdsinstitutioner fram. Några av dem var bara till för kompaniets anställda. Studier av kompaniernas arkiv visar t ex att "fattigkassor" organiserades ganska tidigt. Andra projekt var biståndsinsatser under perioder av hungersnöd. De organiserades både för att förebygga uppror och för att trygga tillgången av arbetskraft.

Rättsväsendet hade samma dubbla mål. Man argumenterade för att den dels hade en positiv effekt på befolkningens sociala trygghet, dels för att den var nödvändig för att säkra egendom och handel. Drakoniska förhållningsregler användes för att få bukt med landstrykare och "laglösa". De inkluderade "avrättning och förslavande av de dömdas familjer".

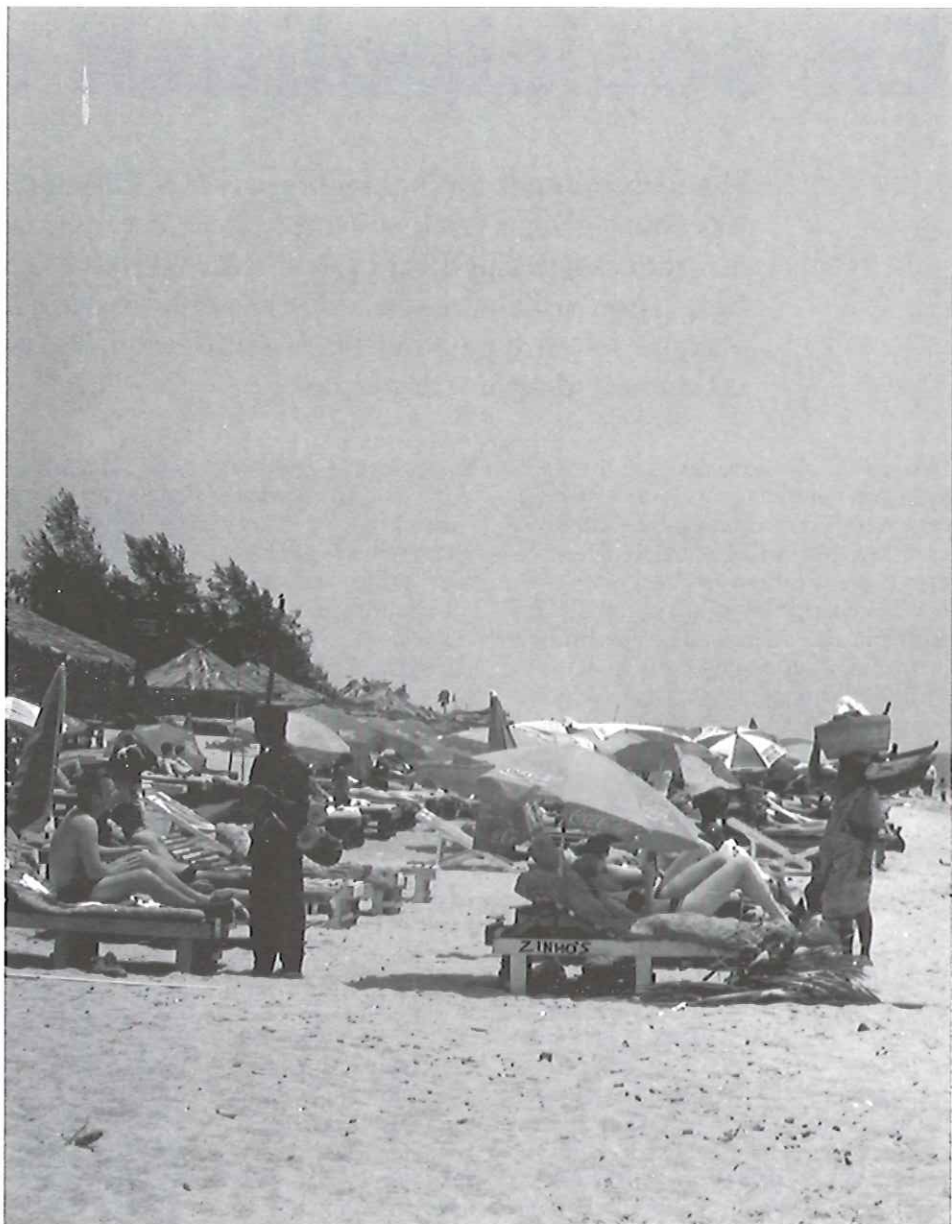
Europeisk socialpolitik

I Europa kallas tiden mellan 1780–1850 ibland för den industriella revolutionen. Samtidigt pågick en omfattande utveckling av tjänstesektorn bl a i form av välfärdstjänster. Det komplicerade industrisamhället kunde helt enkelt inte fungera utan ett tillhandahållande av ett minimum av välfärd. Mätta efter dagens måttstock framstår många av välfärdsinstitutionerna som mycket primitiva och förnedrande. Liknande välfärdssystem återfanns även i Indien men de var då först och främst till för européerna.

Det fanns emellertid krafter som strävade efter att göra dem tillgängliga för lokalbefolkningen. Det märktes inte minst i missionsverksamheten. Den möttes emellanåt av kraftig lokalt motstånd. 1839 fick t ex de brittiska myndigheterna i Madras motta en protestlista med 70 000 underskrifter som protesterade mot missionskolorna. Skolverksamheten var populär, det var kopplingen till den kristna missionen som man ofta vände sig mot.

Kolonimakt och socialpolitik i India. Forskningsrapport nr. 3 Høgskolen i Lillehammer

Hans-Jørgen Wallin-Weihe

Goa sällar sig till sexturismålen.

Pedofilresor till Goa

I början av 1980-talet kom det första charterlasset från Tyskland och idag tar Goa emot en miljon turister per år. Turismen förändrar platser som Goa. Liksom många andra turistmål i Asien har Goa tagit plats på världens pederastkarta. Pederasterna föredrar Goa framför Sri Lanka och Bangkok eftersom sex är billigare i Indien. Desutom har polisen i andra länder börjat få upp ögonen för barnprostitutionen. I hela Indien beräknas cirka 400 000 barn vara prostituerade. Till Goa kommer barn från fattigare delar av Indien, bl a från norra Karnataka, för att sälja blommor och frukt på stränderna, men slutar med att sälja sig själva. En 9-årig pojke som titulerer sig själv underhållare uttalar sig i en lokaltidning:

– Jag sjunger, danser, springer ärenden för utlänningar, och ibland ber de om massage på sina rum.

En bra dag kan han tjäna 30 kronor, mer än

han tjänade på två veckor när han jobbade på restaurang.

I år föll den första pedofildomen i Goa. Fängelsstraf på fem gånger livstid fick "doktor" Freddy Peat, som i 20 år drivit ett hem för föräldralösa i Kolva Beach. I sin ägo hade han knark och 2300 fotografier där han och kunderna ägnar sig åt "sexuella aktiviteter med barnhemspojkerna". Barnen hängdes upp nakna, injicerades i testiklarna och våldtogs analt. Svenska sexturister lär vara inblandade i härvan som just nu nystas upp av indisk polis. Det hela har varit mycket besvärande för indierna, som hittills gjort allt för att locka turister till landet. Idag börjar Goa att häpet vakna upp och undra vad det är som håller på att ske.

Text och foto: Zac O'Yeah

Vågspel i Kashmir

När centralregeringen tvingar igång demokratin

I september genomfördes delstatsvalen i Jammu och Kashmir. De största valframgångarna nåddes av Farooq Abdullahs National Conference som tog 57 av folkförsamlingens 87 platser. Det var med blandade känslor kashmirierna gick till val. Många var trötta på den långa konflikten och ville se en återgång till normala förhållanden men bävade inför separatist-rörelsernas hot om att förhindra valprocessen med våld. Centralregeringen vill försöka upprepa framgångarna i Punjab, skriver statsvetaren Sten Widmalm, men Jammu & Kashmir har ett av världens mest komplicerade politiska scenarion.

För första gången på sju år och mitt under en konflikt som närmast kan liknas vid ett mindre inbördeskrig hölls i september val till delstatsparlamentet i Jammu och Kashmir. De senaste åren har våldet skördat i genomsnitt 10–15 liv om dagen. Trots konfliktens omfattning hölls redan i maj val till det nationella parlamentet Lok Sabha. Genom att helt enkelt tvinga igång en demokratisk process hoppas regeringen i New Delhi kunna rycka undan mattan för separatisterna. Förhoppningen är att det skall visa sig att separatisternas stöd är mycket svagt om folkets åsikt får komma till uttryck. Goda intentioner och försök att förändra utvecklingen i en riktning som inte enbart är baserad på våld är självfallet positiva inslag i en av Sydasiens våldsammaste konflikter. Men det bör ändå diskuteras vilka förväntningar som rimligtvis kan ställas på processen. I vilken grad kan demokratin i Jammu och Kashmir anses vara återupprättad? Löser åtgärderna verkligen konflikten?

Punjabmodellen

Grundidén bakom den indiska centralregerings agerande är att försöka uppnå samma resultat som i valet i Punjab 1992. Valkommissionen bedömde då att omröstningen i Punjab till det nationella parlamentet – Lok Sabha – inte kunde hållas samtidigt som i övriga landet, och det flyttades därför sex månader framåt i tiden. Orsaken var att konflikten med separatisterna i Khalistanrörelsen fortfarande pågick, även om våldet redan avtagit i jämförelse med striderna under 80-talets senare hälft. Regeringens agerande fick svagt stöd i delstaten och nästan samtliga sikhiska partier bojkottade valet. Valdeltagandet var

rekordlåg, 21 procent, och kan t.ex. jämföras med 68 procent i delstatsvalet 1985. Men trots detta ledde processen till konkreta resultat som gagnade centralregeringen. Efter valet kunde kontrollen upprätthållas i Punjab och separatist-rörelsens aktiviteter ebbade ut. Många av rörelsens ledare hade omkommit i striderna och stora delar av civilbefolkningen välkomnade ett fredligt alternativ, även om valet stämplades som "skendemokratiskt." Några kritiker höjde rösten mot det låga valdeltagandet men efter någon månad hade tidningarna glömt bort vad som hänt. Den internationella pressen uppmärksammade överhuvud taget inte händelsen. Således kom separatisterna att bli politiskt överspelade, och denna utveckling har i stort sett hållit i sig. Nu var det alltså dags att försöka med samma metod i delstaten Jammu och Kashmir.

Val med våld

Ett första steg för att återinföra demokrati i delstaten togs redan i maj i år. Valkommissionen och regeringen lyckades genomföra val till de sex platser Jammu och Kashmir representerar i Lok Sabha. Den här gången var valdeltagandet klart högre och rapporterades ligga på mellan 50 och 60 procent. Men i distrikt som t.ex. Baramulla och Anantnag stod det helt klart att valet inte hållits i demokratisk anda. Både inhemska och utländska observatörer fick bevittna hur regeringssoldater tvingade stora delar av befolkningen till valurnorna med hot om våld. När valsedlarna räknats samman tilldelades Kongresspartiet fyra platser, Janata Dal en och en plats gick till BJP. Samtliga dessa partier är nationella och följaktligen finns

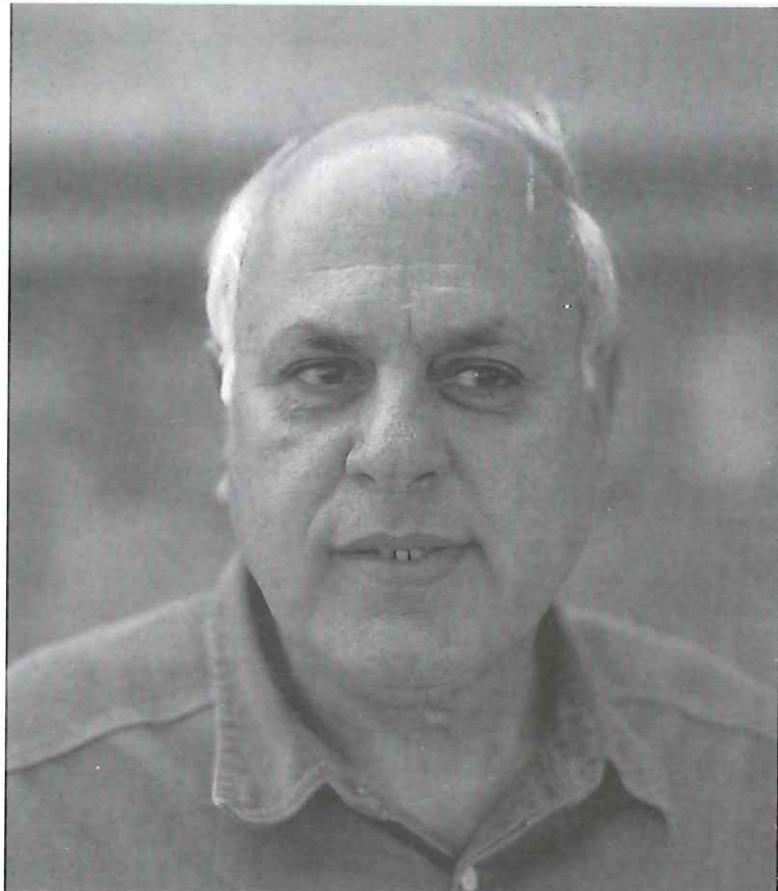
inget lokalt parti representerat i Lok Sabha. Det traditionellt starka kashmiriska National Conference-partiet ställde inte upp utan garantier om en framtida autonomi för delstaten. Självfallet bojkottades också valet av paraplyorganisationen Hurriyat (frihet), som företräder en stor del av de militanta separatistorganisationerna. Men trots kritiken, bojkotter, och hot från separatister bestämde sig den ny tillsatta nationella koalitionsregeringen under premiärminister Dewe Gowdas ledning att genomföra lokalval under september. Men den här gången är förutsättningarna för att uppnå samma effekt som i Punjab annorlunda.

En befrielse

Utän tvekan har många kashmirier känt möjligheten att rösta för första gången på mycket länge som en befrielse. Under konflikten har separatisterna ansett sig ha monopol på att företräda hela befolkningens åsikt. Många har tröttnat på konflikten samtidigt som våldet tårt på krafterna. När valet inleddes dök rapporter återigen upp om att väljare tvingats till valurnorna med våld. I de distrikt där separatisterna har starkast stöd blev valdeltagandet ändå lågt. En tidig rapport visade på ca tolv procent i Srinagar. Det förekom också rapporter om valfusk. Vid en valstation rapporterade en indisk journalist att färre än 10 procent av väljarna röstade men att valkommissionens representanter tillsammans med utsända arbetare från de partier som ställt upp i distriktet, tillsammans själva stämplat valsedlarna och skickat in dem för att förbättra valstatistiken.

Attentat

Samtidigt som en halv miljon militärer och säkerhetssoldater har varit fullt upptagna med att hålla reda på separatisterna inne i delstaten har konflikten utmed gränsen till Pakistan blivit allvarligare. Under valets första fas utbyttes artilleri- och maskingevärseld. Där används, som bekant, också de svensktillverkade Boforskanonerna flitigt. När bara halva valprocessen var genomförd rapporterade valkommissionen valdeltagandesiffror på drygt femtio procent, men den hårda kontrollen till trots hade tjugo människor då redan mist livet. Med en tung insats kunde militären i början trycka tillbaka separatisterna till en defensiv position. Men i valets tredje och näst sista fas utbröt flera strider mellan separatister och regeringsstyrkor. Likafullt är det med knapp nöd National Conferences ledare, Farooq Abdullah, undkommit två attentat under valet. National Conference är ett kashmiriskt parti med

Farooq Abdullah, ledaren för National Conference som kallats både indisk agent och svikare, utsattes för flera attentat under valet, men tog hem spelet.

rötter som går tillbaka till trettioalet och upproret mot britternas kolonialvälde och det har goda chanser att vinna valet. Men demokratin är som sagt långt ifrån återupprättad och Farooq Abdullah har tidigare haft problem med att hålla den vid liv.

Politisk vilde

För att demokratin skall fungera krävs fungerande opartiska domstolar, polis och valkommission, och politiska partier som är uppbyggda på stabilare grund än massrörelsens princip. Det var just frånvaron av sådana institutioner som gjorde att demokratin havererade i Jammu och Kashmir under 1980-talet. Den tilltagande polariseringen mellan hinduer och muslimer under 1980-talet var främst ett resultat av en politisk konflikt och inte tvärtom. I början av 1980-talet fungerade demokratin relativt bra i Jammu och Kashmir men när National Conference's grundare avled tog hans son, Farooq Abdullah, över en splittrad partiorganisation. Detta utnyttjades av Indira Gandhis regering som ville få ett starkare grepp om delstaten. Klyftan växte mellan Indira Gandhi och Farooq Abdullah när National Conference vann delstatsvalet 1983. Kort därefter lyckades Kongresspartiet avsätta Farooq Abdullah och ersätta honom med en partirival som Kongresspartiet trodde sig ha god kontroll över; Farooq Abdullahs sväger, Ghulam Mohammad Shah. Shah visade sig emellertid snart vara något av en politisk vilde. Men knappt innan centralre-

geringen hann ångra sitt agerande inträffade mordet på Indira Gandhi.

Farooq kommer igen

När Rajiv Gandhi tagit makten avsattes Shah. Därefter försökte Gandhi att tillsammans med Farooq Abdullah stabilisera utvecklingen. Samarbetet blev dock lite för intimt. Rajiv Gandhis Kongressparti gick

sammans i en valallians med Farooq Abdullah's National Conference, vilket uppfattades som ett enormt svek i Kashmir. Istället kanaliserades mycket missnöje till en ny partikoalition – the Muslim United Front. Den bildades bl a av den religiösa ledaren Abbas Ansari. Här samlades religiöst präglade grupper, varav flera med pro-pakistansk inriktning, och inför valet 1987 var läget mycket spänt. National Conference och Kongresspartiet iscensatte en omfattande kampanj med inslag av valfusk och flera av MUFs ledare spärrades in i samband med valet. Missnöjet fortsatte att öka och vid slutet av 1980-talet gick delstatsregeringen så långt att även pressfriheten begränsades. Kort därefter exploderade våldet i Kashmir. Mot denna bakgrund är det förståeligt att Farooq Abdullahs försök att göra come back i politiken betraktas med stor misstänksamhet. Farooq Abdullah är känd för att ofta byta ståndpunkt även i de mest centrala politiska frågorna. När jag träffade Farooq Abdullah för två år sedan kommenterade han att "samarbetet med Kongresspartiet är ett av de dummast drag jag gjort i min karriär." Samtidigt konstaterade han att han inte ville ställa upp och leda National Conference under en pågående våldsam konflikt i delstaten. Nu har han alltså vunnit tillbaka förtroendet bland väljarna i Kashmir.

Indisk agent

Många av dem som slåss i konflikten idag är för unga för att komma ihåg dess inledningsfas. Men de har vuxit upp med hatet mot regeringsstyrkorna och många av de mest militanta ser självständighet eller en anslutning till Pakistan som den enda acceptabla lösningen. Hurriyat-ledarna och de som ansvarar separatistorganisationen Jammu Kashmir Liberation Fronts militära

Abbas Ansari är en av initiativtagarna till det delvis religiösa och pro-pakistanska Muslim United Front.

operationer uttalar sig om Farooq Abdullah med djupt förakt. Han betraktas som en agent för den indiska centralregeringen. Det är för övrigt är en stämpel som används för alla politiker som ställer upp i valet och därmed anses acceptera att Jammu och Kashmir är en del av den indiska unionen. Mer moderata åsikter tvingades bort från politiken för länge sedan.

Stökigt scenario

Kashmirkonflikten innehåller ett av världens mest komplicerade politiska scenarion. Förutom separatisternas krav på en egen stat eller en anslutning till Pakistan har mellanstatliga konflikter orsakat mycket lidande i området. Hela Kashmir är täckt av överlappande intressen och de ledande antagonisterna i Pakistan och Indien låter sig inte flyttas från dagens positioner i första taget. I samtliga av de förslag till lösningar som hittills presenterats anser sig någon part ha för mycket att förlora och så har det varit i snart femtio år. Redan vid delningen 1947 kunde inte maharajan Hari Singh bestämma sig om hans furstendöme Jammu och Kashmir skulle anslutas till Pakistan eller Indien. I augusti samma år gick emellertid indiska trupper in i delstaten för att möta anfallande stamtrupper från Pakistan. Om stamtrupperna agerade på eget initiativ eller var helt dirigerade från Pakistans regering är omtvistat men våldet trappades upp till ett krig mellan de två länderna. Efter eldupphöravtalet som trädde i kraft 1 januari 1949 hade en stor del av delstatens västra och norra del fallit under pakistansk kontroll. Ytterligare två krig mellan Pakistan och Indien, 1965 och 1971, kom att involvera Kashmir, och 1962 bröt kriget om kontrollen av Aksai Chin i östra Kashmir ut mellan Indien och Kina. Dessutom har Pakistan avträtt en del av Kashmir som tillföll Pakistan 1947–48 till Kina. Indien gör idag anspråk på samtliga Pakistan- och Kinakontrollerade delar. Det skall dessutom inte glömmas bort att positionerna

Mitt i Srinagar står den sönderskjutna ruinen av Palladium Cinema som ett monument över Kashmirkonflikten.

har förvärrats av stormaktsintressen i området. Som exempel kan nämnas att kriget mellan Indien och Pakistan 1965 inte såg någon lösning förrän USA och Storbritannien hotade ställa in sina vapenleveranser. I och för sig kom ett avtal till stånd mellan Pakistan och Indien efter kriget 1971, men gränssammanstötningar har varit legio.

Ömtålig riskzon

Spänningarna mellan Indien och Pakistan är en starkt bidragande orsak till att politisk opposition inte har kunnat utvecklas lika fritt i Kashmir som i övriga Indien. Fria val kunde hållas först vid slutet av sjuttioalet. Då vann National Conference valet stort och de separatister som då var aktiva hade mycket svagt stöd. Men under mitten av

1980-talet havererade den demokratiska utvecklingen och sedan dess har även risken för ett nytt krig mellan Indien och Pakistan ökat. Den långa konflikten utmed gränsen suger musten ur båda parterna, och den kan när som helst utan förutsägbara orsaker eskalera till en större sammandrabbning. Att båda parter sannolikt har kärnstridsspetsar riktade mot varandra samtidigt som ett lokalt uppror i den indiska delstaten pågår gör detta till en av världens farligaste riskzoner för en stor katastrof. För att lösa denna situation krävs mer än ett delstatsval. Emellertid bör inte konfliktlösning betraktas som en omöjlighet. Just detta område uppvisar tankeväckande historiska exempel på hur olika religiösa grupper samexisterat på fredlig väg.

Konflikt på hög nivå

Kashmir har visserligen en konfliktfylld historia, men det får inte glömmas att regionen under långa perioder präglats av tolerans snarare än konflikt. Hinduiska kungar har respekterat buddismen i området, och trots Afghaners och vissa mogulhärskares grymma tilltag visar Kashmirs historia exempel på symbios mellan hinduer och muslimer snarare än antagonism. Ett exempel är den sufism som präglat Kashmir sedan början av 1300-talet. Till denna kopplas även en helt unik tradition av religiösa utövare s k *Rishis* som finner historiska rötter både inom hinduismen och islam. Den store rishipoeten Sheikh Nuruddin sägs ha ammat av Lal Ded – en shavitisk kvinna som i mitten av 1300-talet gjorde uppror mot patriarkatet och brahminväldet. Sedan dess har både muslimer och hinduer vallfärdat till Sheikh Nuruddins grav i Kashmir. De huvudsakliga problemen för mer permanent konfliktlösning tycks ligga främst på politikens elitnivå.

Text och foto: Sten Widmalm

Sydasiens kommentar

Kashmirs nya regeringen lovar autonomi och förhandling

Sedan valet avslutats står det klart att Farooq Abdullah och hans National Conference-parti bildar den första delstatsregeringen i Kashmir på sex år. Med sina 57 av folkförsamlingens 87 platser är partiet bara en plats från två tredjedelars majoritet. Partiet har anslutit sig till Dewe Gowdas centralkoalition National Front.

”Jag känner mig som en tiger som kommit ut ur skogen”, sade Farooq Abdullah till nyhetsbyrån Reuter ef-

ter sitt triumfartade intåg i Srinagar den femte oktober. Han lovade bli en självstyrelse för den muslimska Kashmirdalen, det hinduindominerade Jammu och det buddhistiska Ladakh inom ett år. Men den nya regeringen är beroende av centralregeringens stöd för att kunna införliva sin politik.

Separatisterna skall tvingas till förhandlingsbordet vare sig de vill eller inte. ”Om de stänger sina dörrar och fönster för förhandling kommer vi att

slå in dem”, sade Farooq Abdullah.

Separatisternas reaktioner på den nya regeringen var överlag negativa. ”Vi förkastar förhandlingserbjudandet”, sade Hurriyatats ordförande Gulam Nabi Sumji, ”Abdullahs regering kommer bara att bli en marionettregim för centralregeringen”. Hurriyat är en paraplyorganisation för ett trettiotal olika separatistgrupper.

Jan Magnusson

Rabindranath Tagore:

Det mångfacetterade medvetandet

Krishna Dutta och Andrew Robinson:
Rabindranath Tagore – The Myriad Minded Man.
Bloomsbury.

En författarens personlighet eller livsöde kan komma att skymma den litterära produktionen – författaren blir kult för att använda ett modeord. En författare kan också drabbas av officiell uppskattning, få en sådan position i kulturlivet att han, mera sällan hon, framstår som ett monument snarare än en människa som har något att säga.

Under några år efter det att han 1913 tilldelats Nobelpriset i litteratur hade Rabindranath Tagore kultstatus i Europa och USA. Många av tidens stora författare hyllade hans poesi – som de läst i ofta bristfälliga översättningar. Hans framträdanden drog häpnadsväckande stora åhörarskaror. Under omfattande resor mötte Tagore statsöverhuvuden, religiösa ledare och stora kulturgestalter världen över. Men uppmärksamheten blev relativt kortvarig, intresset falnade, och idag är han väl i Väst närmast en författare för ett fåtal experter och specialintresserade.

Nyvaknat intresse

I Tagores hemland Bengalen är hans position en annan. Där upplevde han inte samma plötsliga, men kortvariga, berömmelse som i Väst. I stället fick han genom sin stora litterära produktion, sina mycket populära sånger, sina försök att reformera undervisningen och sitt deltagande i samhällsdebatten – från sekelskiftets swadeshi-rörelse till Gandhis icke-våldskampanjer på 30-talet – med tiden en ställning central kulturpersonlighet. En ställning som på gott och ont kan beskrivas som monumental.

Även om Tagore under många år varit i det närmaste bortglömd i Väst kan man nu ana ett nyvaknat intresse. Hans dikter och noveller har kommit i nyöversättningar som William Radices "Selected Poems" och "Selected Short Stories" (Penguin 1987 resp. 1994), Ketaki Kushari Dysons "I won't let you go: Selected Poems" (UBSPD/Bloodaxe 1992) och Krishna Duttas och Mary Lagos' "Selected Short Stories" (Bloomsbury 1991).

Nu har det också kommit en omfattande biografi: "Rabindranath Tagore – The Myriad Minded Man" (Bloomsbury, 1995) av Krishna Dutta och Andrew Robinson. I introduktionen beskriver författarna den som en bok om personen Tagore och inte om hans verk. Man kan alltså invända att denna biografi bidrar till att intresset återliksons under åren efter Nobelpriset – koncentreras till Tagores person på bekostnad av det han skrivit. Men vill man närma sig en författare som Tagore är förmodligen den biografiska infallsvinkeln ofrånkomlig, även om han själv en gång skrev att "man finner inte en poet i hans livshistoria".

Mångsidig man

För att få uppfattning om bredden i Tagores verksamhet kan man kan börja med att bläddra i biografins sakregister som innehåller över 1000 hänvisningar, runt hälften av dem personnamn – från Aiskylos och Aga Khan över Albert Einstein och prins Wilhelm till Stefan Zweig. Litteraturförteckningen upptar ett juttiootal av Tagores egna verk och över trehundra andra böcker. Det är en välskrivnen och utförlig biografi Dutta och Robinson åstadkommit, en rejäl volym på närmare 500 sidor. Författarna skriver att de ändå tvingats begränsa sig och jämför själva med den Tagorebiografi som Prashanta Kumar Paul skriver på bengali, som efter sex fullmatade volymer inte hunnit längre än till åren 1913/14. "The Myriad-Minded Man" är ingen kontroversiell bok, hållningen till Tagore är saklig, en smula försiktigt respektfull. Författarna driver inga egna teser och kommer inte med några "avslöjanden" vilket knappast är förvånande eftersom vi i Väst idag inte har någon etablerad Tagorebild att polemisera emot.

De första kapitlen ägnas åt Tagores bakgrund och uppväxt i en mycket förmögen familj, präglad både av vidsynthet och traditionalism. Fadern, grundare av den hinduiska reformrörelsen Brahma Samaj, hade officiellt uttalat sig mot bruket att gifta bort mycket unga flickor. Trots det

blev Tagore 1883 vigd med en blott tioårig flicka, något han i sin självbiografi bara kommenterar i förbigående. Före giftermålet hade Tagore hunnit publicera sina första dikter och besöka England. Som nybliven familjefar fick han ansvar för familjens stora jordegendomar i Shelidah, i nuvarande Bangladesh. Från myllret i Calcutta kom han till ett vidsträckt landskap av floder och risfält, som han ständigt skulle återvända till i sina dikter och prosa.

Tagore fick uppleva många personliga tragedier. 1902 dog hans hustru, fem år senare hans äldsta son. Han drog sig bort från engagemanget i swadeshi-rörelsens arbete för nationell självförtroende och inriktade sig på skönlitterärt skrivande. Under början av 1900-talet skrev han några av sina mest betydelsefulla böcker: "Gitanjali" (Sångoffer), romanen "Gora" och dramat "Dak Ghar" (Postkontoret). 1912 reste han till England. I bagaget hade han nu en samling dikter i egen översättning till engelska, prosaversioner som till formen stod långt ifrån de bengaliska originalen. Han introducerades för W B Yeats och Ezra Pound och inom kort gavs "Gitanjali" ut på engelska.

Överraskande Nobelpris

Berömmelsen kom hastigt. Tagore fortsatte till USA där han inbjöds att föreläsa vid universitetet i Harvard. Och så, efter att han återvänt till Indien, kom beskedet att han tilldelats 1913 års Nobelpris i litteratur. Beslutet grundades på det mycket tunna urval av Tagores produktion som fanns på engelska – Verner von Heidenstams åsikt tycks ha varit avgörande – men visade att Svenska Akademien förmådde blicka utanför den europeiska kulturkretsen.

Under hela 20-talet gjorde Tagore vidsträckta resor i Europa, Asien och Amerika. Han gjorde ett unikt besök hos den kinesiske kejsaren, bodde en längre tid i Argentina och träffade den italienske diktatorn Mussolini – ett möte där hans politiska omdömesförmåga svek honom. En

Rabindranath Tagore:

viktig del i hans resande var att söka ekonomiskt stöd för den skola, Shantiniketan, han grundat på den bengaliska landsbygden som ett försök att i praktiken genomföra sina idéer om undervisning. Hans förhållande till Gandhi var komplicerat. Tagore erkände Gandhis betydelse på det politiska området och Gandhi hyllade Tagores diktning, men Tagores kritik av all nationalism, också den indiska, ledde tidvis till konflikter dem emellan.

Ställde ut i Paris

Vid sjuttio års ålder, med en oomstridd ställning som Indiens ledande författare, sökte sig Tagore en ny väg för sitt skapande – som bildkonstnär. I boken finns ett foto från hans vernissage på Galleri Pigalle i Paris 1930. En allvarlig Tagore, med långt skägg, klädd i vitt, sitter flankerad av grevinnan de Noailles i sidendräkt, hans argentinska väninna Victoria Ocampo, författarinna och översättare, och en avmätt leende fransk kulturminister. En bild som tycks fånga hans förhållande till dåtidens europeiska kulturliv i blyxtbelysning.

Tagores teckningar och målningar är i sitt uttryck fria, obelastade av traditioner, liksom de dikter han skriver mot slutet av sitt liv. De sista åren tillbringade han i Shantiniketan. Han dog 1941. Kort innan hade Tagore, som aldrig bedrev några formella akademiska studier, tilldelats ett hedersdoktorat av universitetet i Oxford och då beskrivits som "myriad-minded".

En central tanke i Tagores hela verksamhet var idén om en förening mellan Öst och Väst, en syntes mellan de olika kulturerna och tankesätten. Ett sådant möte kräver kunskap. Duttas och Robinsons biografi om Tagore ger inblickar i en rik och fortfarande levande bengalisk kulturtradition. Därigenom belyser den också vår egen.

Dikten 1996 härintill hör inte till de mest kända i Tagores poesi, men den har sin aktualitet eftersom den vänder sig till en läsare just detta år. I original heter den 1400. Tagore har nämligen följt den traditionella bengaliska kalendern. Min svenska översättning är gjord efter en engelsk version gjord av Somnath Moitra som jag fann i en samlingsvolym Tagoredikter, One hundred and one, publicerad i Indien 1965. Diktens i mitt tycke en smula överlastade poetiska språk väcker, som alltid när det gäller tolkningar av Tagore på engelska, frågan om översättningens kvalitet, men bengaliska vänner har förklarat att det finns också i det bengaliska originalet.

Per Olov Henricson

1996

*Vem är du som undrande läser min dikt
om hundra år från nu?
Ska jag kunna sända dig
den svagaste aning om denna vårmorgons glädje,
en blommas doft,
en fågels drill,
en glimt av dagens färgprakt,
allt genomströmmat av kärleken i mitt hjärta,
om hundra år från nu?*

*Men öppna ditt fönster mot söder
och blicka bort mot horisonten
från din balkong.
Och dröm dig bort,
dröm om den hänryckta glädje
som strömmade ned
från en avlägsen himmel
och rörde vid världens hjärta för hundra år sedan.
Tänk på denna unga vårdag
vild, fri och ivrig
och på vinden från söder,
med doft av blommors frömjöl,
som hastade på rastlösa vingar
att måla jorden i nyfödd glans
hundra år före din dag.*

*Och tänk på hur en diktare vaknade
med brinnande hjärta, omvärd av sång,
hur han vaknade denna dag
och hur alla hans tankar
slog ut som blommor,
i överflödande kärlek
en morgon för hundra år sedan.*

*Om hundra år,
vilken ny diktare sjunger för dig?
Över åren sänder jag honom
en innerlig hälsning från denna vår
Låt min sång ljuda en stund
i din vårdag
i dina hjärtslag
i binas mumlande
i lövens brus
om hundra år från nu*

Staten och det humanitära arbetet

Sydasien har tidigare porträtterat Jack Praegers gatuklinik för Calcuttas fattiga (nr 1/86 och 3/92). Kliniken har vuxit och blivit bofast men konflikterna med Västbengalens myndigheter har fortsatt. Senast förbjöds Calcutta Rescue att ta emot ekonomiskt bistånd från Europa men i sommar vann man en viktig seger. Högrätten i Calcutta fann då att myndigheternas förbud inte hade någon laglig grund. Dessutom stödde högrätten Calcutta Rescues ansökan om registrering under den s k Foreign Contribution Regulations Act. Utan registreringen är det tekniskt sett illegalt att överföra pengar till projekten. En registrering gör det lagligt.

(Källa: Calcutta Rescue Fund, "Victory in Court", sommar 96)

IMs 33 år med tibetaner

Årets femte nummer av IMs tidning är ett temanummer om organisationens bistånd till tibetanska flyktingar i Nepal och Indien. Arbetet tillsammans med flyktingarna började redan 1963 då 32 tibetanska flickor utbildades under tre år på IM-hemmet Strand i Småland. 1969 startade IM sina första projekt på plats. Idag görs större insatser på elva platser i Nepal och på lika många platser i Indien. Totalt ges fadderstöd till ca 4800 tibetaner. Insatserna har en stor bredd och varierar mellan rena byggnadsprojekt till hjälp till lokala självhjälpsinitiativ.

Indier skriver om Sverige

Tillsammans med två indiska kollegor har den svenske journalisten Tomas Andersson givit ut boken "Dubbla världar". Efter en reportageresa i Sverige skrev Geetesh Sharma och Kusum Jain bland annat om det svenska kynnet och gästfriheten, socialförsäkrings-systemet och jordbrukspolitiken. Boken är översatt av Eva Sjöblom och utgiven på Carlssons förlag.

Var kommer skorna ifrån?

Det senaste numret av Barnens Världs tidning "Globen" innehåller flera tankvärda reportage som avslöjar vår omedvetenhet om de sociala förhållanden som är baksidan av sko- och klämodet. I ett reportage berättar t ex några pojkar från den indiska staden Kanpur om sitt arbetet på ett garveri. Garveriet tillverkar bl a ovanlädret till populära skomärken som Doc Martens, Timberland och Clarks. Utan någon skyddsutrustning arbetar pojkarna i giftiga ångor från lim och andra kemikalier för ca 4 kronor om dagen. Bland annat berättar 12-årige Ranjit att hans bästa stund på dagen är när han är på väg hem och kan andas utan besvär igen.

Öga för öga, tand för tand

Phoolan Devi:
Jag, Phoolan Devi-banditdrottning.
Min egen berättelse. Forum.

Det är den 12 februari 1983 i byn Bhind i provinsen Madhya Pradesh, norra Indien. Tusentals människor har samlats för att se en artonårig flicka i khakiuniform överlämna sitt maskingevär och sitt patronbälte åt provinsguvernören. Flickan har en röd duk virad runt huvudet. På estraden hänger två porträtt och en gudabild. Porträtten föreställer ickevåldsideolegen Mahatma Gandhi och Vinoba Bhave som genomdrev en lagstiftning som gör frivillig kapitulation möjlig för banditer. Den tredje bilden på podiet föreställer den militanta gudinnan Durga som dödade den fruktansvärde tjurdemonen Mahishasur. Flickan överlämnar vapnet och utväxlar blomstergirlander med guvernören. Hon för samman händerna i en hälsning och höjer dem mot folkmassan som jublar. Sedan tar hon fram en ny blomstergirland och hänger den runt Durgas bild.

– I mitt hjärta var det för henne jag kapitulerade, berättar flickan senare. Flickan är Indiens banditdrottning Phoolan Devi. Hon har upprepade gånger gjort sig skyldig till mord och anklagas också för massmord på 22 män i byn Behmai 1982. I fyra år har polisen jagat henne och hon har vuxit till en mytisk gestalt, en kvinnlig Robin Hood som stjälar från de rika och ger åt de fattiga. Hon överlämnar sig inte till polisen som en brottsling ställd mot väggen. Överlämnandet har föregåtts av långa förhandlingar och blir till en ceremoni värdig undertecknandet av ett fördrag mellan två stormakter. Efter kapitulationen ger hon sitt livs första presskonferens. De närvarande journalisterna är besvikna. Hon är inte alls så romantiskt vacker som de föreställt sig. Hon är en vildkatta, sjuk, nervös, aggressiv. Hon tuggar på naglarna tills fingrarna blöder. Hon har aldrig sett en tv-kamera och tror först att den är ett vapen. Fotograferna kör hon ut med orden: – Om ni vill ha ett foto på mig, får ni vänta tills jag är död!

Den märkliga historien om Phoolan Devi har redan berättats i ett par böcker, och Sydiasien har uppmärksammat den i flera artiklar. I Indien har hennes liv också blivit film. Filmen har stoppats av den indiska

filmensuren med hänvisning till dess naken-scener och våld. Det kan förstås finnas andra skäl som man inte tycker om att redovisa öppet. Historien om Phoolan Devi är nämligen också historien om en kastkonflikt, och sådant kan uppvigla till övergrepp.

På svenska föreligger nu "Jag, Phoolan Devi – banditdrottning. Min egen berättelse" (svensk översättning Ann Björkhem). Boken kom till när Phoolan Devi 1994 efter elva år i fängelse frigavs hon berättade då om sitt liv för två franska förläggare. Det är mig veterligen den enda biografi hon auktoriserat, detta sedan varje sida lästs upp för henne och signerats av henne. Det är omöjligt att säga hur mycket de båda skribenterna har färgat berättelsen; frestelsen att ta till ett och annat konstgrepp, att övertolka en eller annan detalj, måste vara djävulskt svårt att motstå, när man anförtros ett så starkt stoff. Men Jag, Phoolan Devi gör ett autentiskt intryck.

Mod och tortyr

Det är en rak, osentimental och realistisk berättelse, där banditdrottningen vidgår både mord och åtminstone ett fall av fruktansvärd tortyr. Hon rättfärdigar inte sina handlingar men säger att hon inte hade något val. I slutet av boken gör hon reflektionen att så länge polis och rättsväsende är korrumperade i Indien kommer det att uppstå situationer där människor måste gripa till våld för att värna om sin och andras rätt. Jag tror inte att det är hela sanningen. Även om det indiska rättsmaskineriet fungerade oklanderligt skulle människor som Phoolan Devi begå våldshandlingar, för den springande punkten är vad man har för uppfattning om brottens påföljd. Phoolan Devis rättsuppfattning är av klassiskt gammaltamtentlig art: öga för öga och tand för tand. Typiskt är att hon misshandlar våldtäktsmän genom att, som hon säger, "krossa deras odjur". Phoolan Devi kan knappast acceptera en human strafflagstiftning.

Phoolan Devi är bödel men hon är också offer. Hon tillhör mallah, en jordlös kast som kan tvingas att arbeta utan ersättning och vars kvinnor den jordägande thakur-

Banditdrottningen Phoolan Devi stämplade sina offer i pannan och signerade varje sida i självbiografin sedan de lästs upp för henne i fängelsecellen. Här tillsammans med sin högra hand Mansingh på kapitulationsdagen.

kasten kan förgripa sig på utan rädsla för några efterräkningar. Phoolans mamma är militant och bitter men vet var gränsen går. Pappan är undfallande, predikar ödmjukhet och förmår inte skydda familjen mot övergrepp. Phoolans farbror Mayadin har tillskansat sig den jord som var faderns arvslott. En ändlös rättsprocess pågår, medan familjen sjunker ner i en allt djupare misär. Phoolans skarpa tunga störtar henne gång på gång i olycka. Till slut har hon fått så mycket prygel av rättänkande bybor att hon inte längre bryr sig om vad hon säger och vad hon gör.

Stämplade offren

Vid elva års ålder gifts hon bort med gammal man som utsätter henne för sexuell tortyr med en kniv. Till slut ingriper svärfadern och skickar henne tillbaka till hemmet. Där utsätts hon senare för en gruppvåldtäkt under ledning av byäldstens son. Från denna dag betraktas flickan som allmän egendom och måste gömma sig, när främmande män dyker upp och frågar var den där Phoolan Devi finns. Men hon går också till offensiven, hotar, förbannar och skrämmer folk. En natt kommer en grupp khakiklädda män och hämtar henne. Först tror hon det är polisen; det är inte första gången hon har blivit arresterad. Men så småningom förstår hon att hon kidnappats av ett rövarband – på beställning av hennes fiender i byn.

Men rövarbandet är egentligen en koalition två grupper, thakurer och mallahs. Spänningen mellan dem blir Phoolan Devis räddning. Mallahs använder Phoolan som lockbete. Thakurernas ledare blir skjuten i hennes armar. Tycke uppstår mellan Phoolan och mallah-gruppens ledare. Han beväpnar henne och lär henne att döda. Phoolan, den ständiga förloraren, har fått makt och kan hämnas på sina förtryckare.

Hon ser också till att alla vet vem som utfört dåden – först med diverse plakat på sina offer, senare med en stämpel som hennes män förärat henne som present.

Vanliga småtjuvar kan man inte lita på, säger hon vid ett tillfälle. Lojala är endast de karlar som blivit rövare för att hämnas. Det framgår att rätt många av dessa dacoits, rövare, har en sådan bakgrund. De är utstötta, utblottade, berövade sina jordar i de ständiga arvstvister som pågår i de nordindiska byarna. Så något ligger det i Phoolan Devis analys av den havererade rättsstaten. En del av dessa män skulle aldrig ha blivit kriminella, om de hade fått sin rätt.

Domare och bödel

När Phoolan Devi besöker sin by dyrkar de skräckslagna byborna nu henne som en gudinna och försöker blidka henne med tjocka sedelbuntar och juveler. Det är den ena sidan av saken. Den andra är de byar som hjälper rövarna, ger dem mat, gömmer dem för polisen. För rövarna är också ett slags polis och domstol. Till dem vänder man sig, när man blivit bestulen eller någon har förgripit sig på familjens kvinnor. Banditerna kan straffa de skyldiga och också ta betalt genom att plundra dem på deras ägodelar. Därför kan Phoolan Devi bli folkhjärte och hyllas som en segrare av massorna vid sin kapitulation.

Hon och hennes män bär rättskaffenhetsens tecken på sin panna: den röda huvudduken som betyder att man vigt sitt liv åt gudinnan Durga. Man får alltså en inblick i ett fattigt samhälle, där det finns en alternativ, om än primitiv, rättvisa. En värld där också rövarna spelar en social roll och har en socialt ställning. Detta är en annan av bokens förtjänster vid sidan om den inkännande skildringen av Phoolan Devi som individ.

Och historien om Phoolan Devis fantastiska karriär slutar inte där boken slutar – i fängelset. Sedan hon frigivits bildade hon en organisation som verkade för de kastlösa rättigheter i New Delhis slum. Hon gick med i Samajwadi Party (Socialistpartiet) och blev i våras vald till parlamentsledamot för Mirzapur, ett distrikt söder om Benares. Hon åtnjuter en folklig popularitet, men hennes självvårdighet har lett till skandaler och försatt hennes parti i förlägenhet. Vid ett tillfälle stoppade hon ett tåg för att fira en tågförarens pensionering. Vid ett annat tillfälle blev det bråk i fängelset i Gwalior när hon kom dit för att hälsa på gamla fängelsekamrater utanför besökstid. Hon lär också ha hotat folk som misshagat henne. Hon är också ett säkerhetsproblem, eftersom det finns banditer som vill döda henne. Och änkorna efter 22 män i Behmai vill se henne dragen inför domstol. Eller har de också vänt sig till banditerna? Vendettan försätter i de indiska byarna.

Göran Frankel

Tibetaner väljer ny folkförsamling i exil

Demokratiseringsprocessen bland tibetanska flyktingar i Indien och Nepal fortsätter. I våras genomfördes val till den tolfte folkförsamlingen i exilen. Av de omkring 100 000 flyktingarna hade, enligt uppgift från den tibetanska exilregeringen, ca 70 000 registrerat sig inför valet. Drygt 50 procent av dem dök aldrig upp i vallokalerna. Jämfört med valet till den elfte folkförsamlingen ökade valdeltagandet med knappt 30 procent. Andelen registrerade väljare som faktiskt röstade minskade däremot med ett par procent. Fortfarande används emellertid ett speciellt kvoteringsystem som gör att det totala antalet röster har mindre betydelse. Buddhistmunken Samdhong Rinpoche återvaldes enstämmigt till folkförsamlingens ordförande. Vid sitt första sammanträde beslutade församlingen att öka antalet medlemmar i kabinettet från sju till åtta personer.

Tranströmer på bengali

Ett urval av den svenske naturpoeten Tomas Tranströmers dikter har översatts till bengali av Aziz Rahman, tjänsteman på Bangladeshs svenska ambassad. Nyligen presenterade Rahman sina översättningar i Stockholm. Dikterna har samlats i en bok med titeln "Shubha Sandhya, Hay Sundar Gabhirata" och kommer att ges ut under början av 1997. Rahman fascinerades av Tranströmers känsla för ensamhet, djup och närhet till naturen, något som påminde honom mycket om den bengaliske poeten Jibananda Das. Med tanke på de bengalier som bor i Skandinavien har Rahman bestämt sig för att publicera bokens första upplaga i Stockholm.

Benazir Bhuttos bror dödad av pakistansk polis

I september avled pakistans president Benazir Bhuttos bror efter en skottväxling med polisen. Den 42-åriga Murtaza Bhutto återvände till Pakistan 1993 efter sexton års exil i Syrien. Han har sedan dess lett en politisk fraktion som brutit sig ur det pakistanska folkpartiet P.P.P. och krävt Benazirs avgång. Dödsfallet följdes av kravaller där Murtazas anhängare kastade sten på polisen och lade skulden på systemen. De fick stöd av de båda syskonens mor Nusrat Bhutto, som även hon anklagade Benazir för sonens död.

**Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND**

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Här kunde ditt namn stått förtryckt om du betalat årsavgift. Ett år (=4 nummer) kostar 160 kr i Sverige (institutioner 200 kr). Övriga Norden 220 kr, övriga Europa 240 kr, utom-Europa 290 kr.
Postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN

Bakvägen till Ladakh

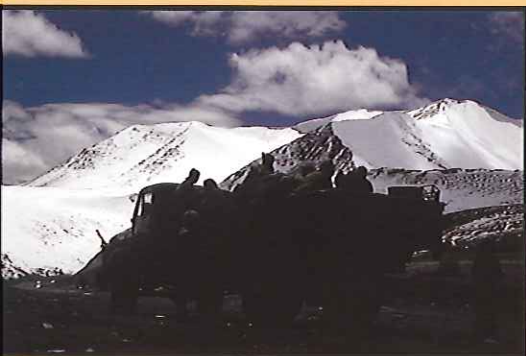
Lastbilsföraren kramar det sista ur dieseln för att ta sig över de höga passen mellan Manali och Leh. Sedan oroligheterna i Kashmir började har en stor del av transporter till och från Ladakh – inte minst de militära – lagts om till bakvägen via Kuludalen i Himachal Pradesh och genom Lahoul och Zaskar till Ladakh. Det är bara 485 km mellan

Manali och Leh men det är en tidskrävande och svår körning över flera höga pass. För att tjäna så mycket som möjligt på körningen lastar man ofta för tungt. Motorn har svårt att orka och man kör fast. Långa köer av lastbilar väntar på båda sidorna av passet. En efter en tar sig lastbilarna i halvmeterlånga ryck över de

sönderkorda vägpartierna. Bakvägen är utan tvekan i behov av en beläggning och sedan flera år tillbaka är vägarbetslag sysselsatta med att asfaltera den hela vägen till Ladakh. Men fortfarande är det en bit kvar och ras gör att man ständigt är tvungen att vända tillbaka och reparera.

Text och foto: Jan Magnusson

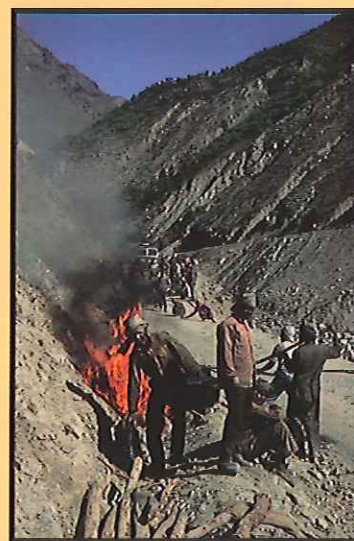
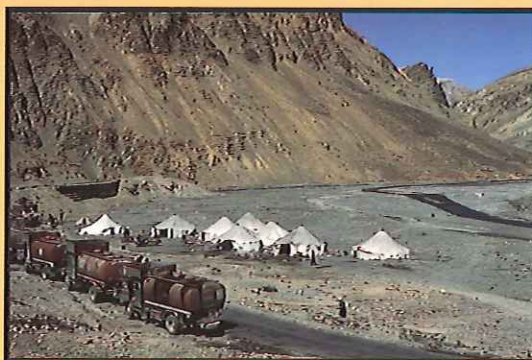
Vardagslivet längs bakvägen över passen är en hård lastbilstillvaro. Närsomhelst kan ett snöfall förvandla en bra dag till en katastrof.

På passet möts lastbilsbesättningarna, låter motorerna vila, kokar chai och pustar ut efter ansträngningen.

För tunga lass gör att lastbilarna kör fast på passen. Bilden är tagen strax nedanför Tanglang La (5429 m).

Tjär- och stenpojkarna rekryterades för svältlöner i södra Indien för att leva nomadliv i Himalaya.

Lastbilsfikat i Pang är ett välkommet stopp på etappen mellan Lachung La (5065 m) och Tanglang La.